

Irodalom

munkafüzet

Irodalom

Munkafüzet

6.

Eszterházy Károly Egyetem
Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet

Engedélyszám: TKV/40–14/2017. (2017. 03. 28. – 2022. 08. 31.)

A kiadvány megfelel az 51/2012. (XII. 21.) EMMI-rendelet 2. sz. melléklet:

Kerettanterv az általános iskola 5–8. évfolyama számára 2.2.01.1. „A” változat és az 5. sz. melléklet:

Kerettanterv a gimnáziumok 5–12. évfolyama számára 5.2.01. előírásainak.

A tankönyvvé nyilvánítási eljárásban közreműködő szakértők: Komárik Anna, Kempfner Zsófia

Tananyagfejlesztő: dr. Baranyai Katalin

Vezetőszerkesztő: Valaczka András

Alkotószerkesztő: Varga Anna

Tudományos szakmai szakértő: dr. N. Pál József

Pedagógiai szakértő: dr. Dobszay Ambrus

Fedélterv: Slezák Ilona

Látvány- és tipográfiai terv: Slezák Ilona

Illusztráció: Baróthy Andrea, Tényi Katalin

Fotók: 123RF, OFI archívuma

A tankönyv szerkesztői köszönetet mondanak a korábban készült tankönyvek szerzőinek. Az ő általuk megteremtett módszertani kultúra ösztönzést és példát adott e tankönyv készítőinek is. Ugyancsak köszönetet mondunk azoknak az íróknak, költőknek, képzőművészeknek, akiknek alkotásai tankönyveinket gazdagítják.

Köszönjük azoknak a tanároknak és diákoknak a munkáját, akik hasznos észrevételeikkel és javaslataikkal hozzájárultak e tankönyv végső változatának kialakításához.

© Eszterházy Károly Egyetem (Oktatáskutató és Fejlesztő Intézet), 2016

ISBN 978-963-436-020-9

Eszterházy Károly Egyetem • 3300 Eger, Eszterházy tér 1.

Tel.: (+36-1) 235-7200 • Fax: (+36-1) 460-1822 • Vevőszolgálat: vevoszolgalat@ofi.hu

A kiadásért felel: dr. Liptai Kálmán rektor

Raktári szám: FI-501020602/1

Műszakiiroda-vezető: Horváth Zoltán Ákos

Műszaki szerkesztő: Szalay Ildikó, Orlai Márton

Grafikai szerkesztő: Téglásy György, Slezák Ilona

Nyomdai előkészítés: Diószegi Tamás, Gados László

Korrektor: Varga Julianna

Terjedelem: 11,33 (A/5) ív, tömeg: 200 gramm

1. kiadás, 2017

Az újgenerációs tankönyv az Új Széchenyi Terv Társadalmi Megújulás Operatív Program 3.1.2-B/13-2013-0001 számú, „A Nemzeti alaptantervhez illeszkedő tankönyv, taneszköz és Nemzeti Köznevelési Portál fejlesztése” című projektje keretében készült.

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósult meg.

SZÉCHENYI 2020

Nyomta és kötötte:

Felelős vezető:

A nyomdai megrendelés törzsszáma:

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFETKTETÉS A JÖVŐBE

Kedves Diákok!

Gondolkodjunk együtt! Az irodalom és a kultúra közös ügyünk.

Munkafüzetünk a hatodikos tananyagot dolgozza fel. Egyik célja, hogy segítségetekre legyen a művek megértésében, feldolgozásában, és így eligazodjatok a nektek ajánlott balladák és elbeszélő költemények világában. A másik cél, hogy az irodalomról tanult kifejezőeszközöket (mint például motívum, metafora) a hétköznapi élet különböző helyzeteiben is tudjátok alkalmazni.

A változatos feladatok lehetőséget teremtenek, hogy felmérjétek tudásotokat és kreativitásotokat a szövegalkotás és a szövegértelmezés terén. Többször találkozhattok hasonló feladattípusokkal, hogy lehetőségeket legyen az ismétléstre, gyakorlásra. A feladatok egy részét csoportmunkában is elvégezhetitek, míg más részük megoldásához hosszabb otthoni felkészülés szükséges. A tanult művekhez kapcsolódó drámajátékok is arra ösztönöznek benneteket, hogy dolgozzatok együtt minél többet. Hatodik osztályosként alkalmatok lesz gyakrabban kifejteni a véleményeket, amire bátorítunk is benneteket.

Munkafüzetünk öt fejezetében a tankönyvben olvasható mondákhoz, balladákhoz, a *Toldi* című elbeszélő költeményhez és az *Egri csillagok* című regényhez kapcsolódó feladatokkal találkozhattok.

Legfontosabb szándékunk, hogy játékosan fejlesszük a gondolkodásotokat. Igyekezzetek minél többet megoldani a munkafüzet feladatai közül! Ha nagyon alaposan olvastok, és figyelmesen dolgoztok, sok sikер és felfedezés vár rátok.

Év eleji ismétlés

1. a) Válogasd ki azokat a neveket, amelyek nem szerepelnek a János vitéz című műben!

Iluska

Kukoricza Jancsi

óriások

huszárok

Burláj vitéz

Árgyélus királyfi

Tündérszép Ilona

Trapiti

francia király

török sereg

Holle anyó

- b) Írd a kigyűjtött szereplők mellé, hogy melyik tanult műben jelentek meg!

2. a) Mitől népmese a népmese? Gyűjtsd össze és írd le a mesei elemeket a füzetedbe!
b) Hasonlítsd össze padtársaddal az eredményeidet, és ha szükséges, egészítsd ki a gyűjteményedet!
c) A János vitéz is bővelkedik mesés fordulatokban. Sorolj fel néhány példát!

3. Hányfélé mesenyítő és mesezáró fordulatot ismersz? Írj két-két példát mindegyikhez!

Mesenyítő fordulatok

Mesezáró fordulatok

4. Alkossatok mesét közösen – folytassátok egymás mondatát! A meseíráshoz csupán egy nagy méretű üres lapra lesz szükségetek.

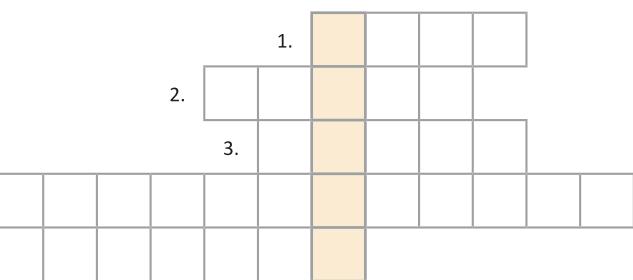
Először válasszátok ki, melyikötök kezdje el a történetet! Ezután a kezdő játékos írja a lap tetejére az első mondatot, majd a második tanuló már ehhez kapcsolódva folytassa a történetet! Adjátok körbe a papírt, hogy mindenkihez eljusson! Ne feledkezzetek el arról, hogy mindig csak a történet aktuálisan utolsó mondatát szabad megnézni – a szöveg többi részét hajtogassátok be, hogy a teljes történet a kör végéig titok maradhasson!

Igyekezzetek minél több népmesei elemet csempészni közös alkotásokba! Ha mindenki hozzájárult a maga mondatát, olvassátok fel a meséteket!

5. Sorolj fel olyan nép- vagy műmeséket, amelyekből készült rajzfilmváltozat is!

6. a) Idézd fel *A Pál utcai fiúk* eseményeit, és oldd meg a keresztrejtvényt! Ha helyesen fejted meg a rejtvényt, a regény egy jellegzetes helyszínét kapod meg.

1. Ezt rágcsálják a regényben megalapuló egylet tagjai.
2. Ő válik árulóvá az események során.
3. Ettől tüsszent nagyokat Csónakos és Nemecsek hazafelé menet.
4. Velük csapnak össze a Pál utcai fiúk.
5. E kifejezés jelentése: valaki elveszi a másik tulajdonát pusztán az erősebb jogán.

b) Elevenítsétek fel közösen a helyszínhez kötődő eseményeket!

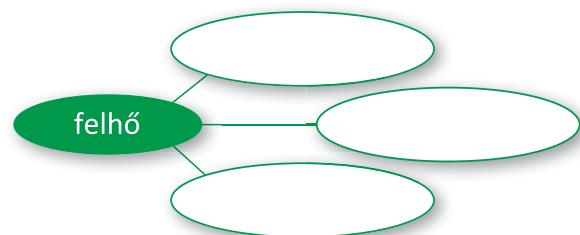
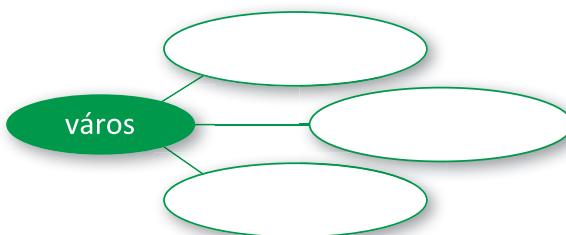
c) Készíts rövid leírást a helyszínről!

---

7. a) Keress rímeket az alábbi szavakra!

b) Alkoss rövid verset a füzetedbe a rímekkel, rímpárokkal!

8. a) Milyen költői eszköz található az alábbi idézetekben?

„Szivemnek gyöngyháza, / lelkem illuskája.” _____

„Örvény volt nekem a világ s titok.” _____

„Magányosabb vagyok, mint egy hős.” _____

„csak a hó, csak a hó, csak a hó muzsikál.” _____

b) Emlékszel, mi a címe vagy ki a szerzője azoknak a verseknek, amelyekből az idézetek származnak? Ha igen, írd a verssorok mellé!

MONDA ... » „Száll a madár, ágrul ágra”

Arany János: Rege a csodaszarvasról (részletek)

1. Válaszd ki a szómagyarázatokhoz kapcsolódó kifejezéseket!

felszél

mart

ó

dalia

hűs

fenyér

tévelyítő

lepe

elenyész

vörhenyő

szittya

hős, vitéz férfi:

lassacskán eltűnik:

régi:

északi szél:

tévútra vezető:

gyér növényzetű terület:

2. Bizonyítsd be, hogy a *Rege a csodaszarvasról* műfaja rege! Keress az állítás igazolására legalább négy érvet!

A *Rege a csodaszarvasról* műfaja rege, mert:

---

3. Igazak vagy hamisak-e az alábbi állítások? Tegyél x-et a megfelelő helyre!

	Igaz	Hamis
Hunor és Magyar Belár két szép fia.		
Ménrót felesége Enéh.		
A két fiú és társaik ismeretlen terepen űzik a szarvast.		
Magyar inkább visszatérne édesanyjához, Hunor tovább ūzné a vadat.		
A két ifjú és a leventék illő módon megkérík a leányok kezét.		
A rege egy népvándorlás történetét meséli el.		
A költemény ütemhangsúlyos verselésű.		
A verssorok végén keresztrím található.		

4. Meséld el a történetet a szarvas és/vagy az egyik leány nézőpontjából!

5. Keress a könyvtárban vagy az interneten olyan eredetmondákat, amelyekben szintén valami-lyen állat kap nagy szerepet egy nép történetének alakulásában! Készíts jegyzeteket a füzeted-be a talált történetekről! Beszéljetek meg közösen is néhány példát!

Lázár Ervin: Botond

1. Készítsd el a monda cselekményvázlatát! Sorold fel a legfontosabb eseményeket!

1. megérkezés Konstantinápoly elé

2. _____
3. _____
4. _____
5. _____
6. _____

2. a) Jellemezd Botondot és a görög óriást! Gyűjtsd össze a külső és a belső tulajdonságaikat! Keress meg a szövegben azokat a szavakat, mondatokat, amelyek alátámasztják állításaidat!

	Belső tulajdonságok	Külső tulajdonságok
Botond		
A görög óriás		

b) Vesd össze a megoldásaidat a társaival! Ha szükséges, egészítsd ki vagy módosítsd az összehasonlításodat!

3. „Meztelen felsőtestét olajjal kente be, csuklóira bőrvédőket csatolt. Botondot is tizenkét lovas kísérte, de ő az olajon és a csuklóvédőn csak mosolygott.”

a) Miért keni be magát olajjal az óriás? Mit árul el ez a cselekedet a viadalhoz való viszonyulásáról?

---

b) Fejtsd ki, miért veti meg Botond az óriás cselekedetét!

---

4. Meséld el a kihívás és a viadal történetét egy görög katona nézőpontjából!

---

5. A császár és a császárné már nincs jelen, amikor Botond győzelmet arat.

a) Magyarázd meg, mire utalhat korai távozásuk!

---

b) Írd le, hogy szerinted hogyan folytatódik a monda! Hogyan alakul a magyarok és a görögök viszonya a párbaj után?

---

c) Keresd meg a könyvtárban Lengyel Dénes *Régi magyar mondák* című könyvét, és olvasd el a történet folytatását! Foglald össze röviden a befejezést!

---

6. A Bibliában is olvasható egy történet, amelyben egy látszólag gyenge, kicsi fiú csap össze egy ki-próbált harcossal, egy valóságos óriással. Az esélytelennek gondolt fiú abban az elbeszélésben is fényes diadalt arat ellenfele felett.

Keresd meg a könyvtárban ezt a történetet! Olvasd el, majd hasonlítsd össze a Botondról szóló mondával! Foglald össze tömören az elbeszélések közötti különbségeket!

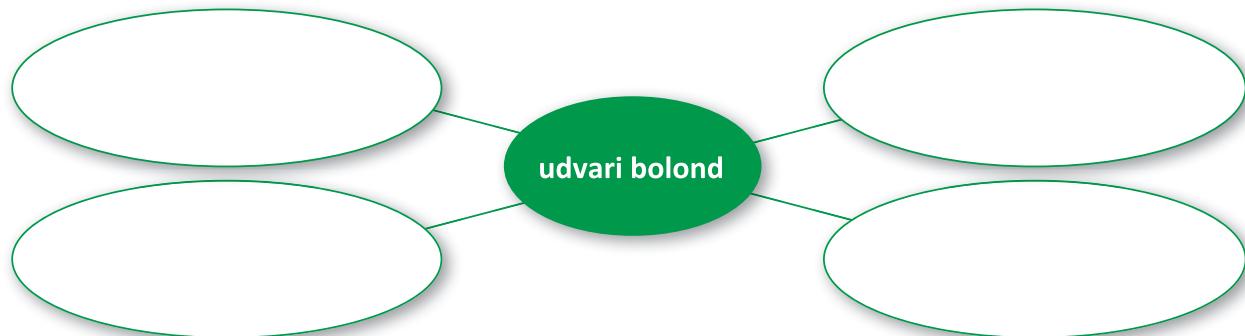
Beckó vára

1. a) Nézz utána, mit jelent a „kiskirály” kifejezés! Fogalmazd meg, mi a különbség egy kiskirály és a király között!
-
-

b) „Úgy él, mint a kiskirályok.” Hogyan él az az ember, akit ma ezzel a hasonlattal jellemeznek?

---

2. Mi jut eszedbe arról a kifejezsről, hogy „udvari bolond”? Gyűjtsd össze a feladatait, jellemzőit! Ha szükséges, kutass a könyvtárban vagy az interneten!

3. a) Írd a nyilakra azt a szót vagy azokat a szavakat, amelyek a legjobban jellemzik az alábbi személyek egymáshoz fűződő viszonyát!

Stibor vajda → vadásztársaság, alattvalók

vadásztársaság, alattvalók → Stibor vajda

Stibor vajda → Beckó

Beckó → Stibor vajda

- b) Fogalmazd meg, miben más, és miért lehet más Beckó kapcsolata Stibor vajdával, mint a többi alattvalójáé!
-
-
-

4. A Vág folyó völgye fölé magasló sziklaszirtre épült Beckó vára. A völgy és a vár két végletet jelképez. Keress a szövegben példákat szélsőséges viselkedésre, eseményre! Például: a víg la-kodalomban....

MONDA ... » „Amit raktak délig, leomlott estére”

Kőmíves Kelemenné

1. Melyik melléknevek írják le legjobban a ballada hangulatát? Gyűjts össze hármat!

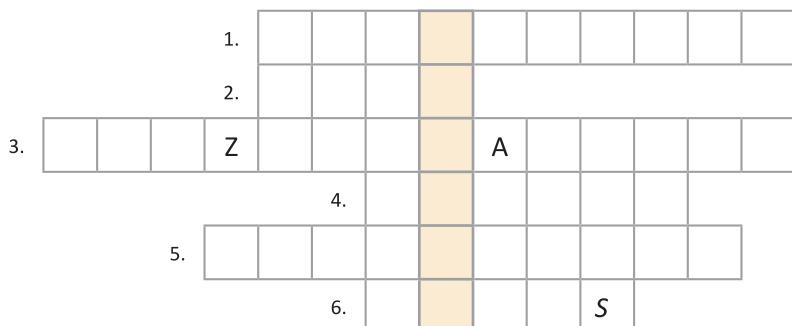

---

2. a) Olvasd el újra a ballada szövegét, és oldd meg a keresztrejtvényt!

1. A Kőmíves Kelemenné műfaja.	4. Ó lát álmot.
2. Itt áll a vár.	5. Ennyi kőműves épít a várat.
3. A kisfia mellett tőlük vesz még búcsút	6. A vár állandó jelzője.

Kőmíves Kelemenné.

b) „Nem vagyok babonás.” Magyarázd meg, mire vonatkozik ez a kifejezés!

---

c) Milyen babona szerepel ebben a balladában?

---

3. Állítsd sorrendbe a szereplőket az szerint, hogy mikor jelennek meg a történetben! Foglald össze szereplőnként egy-két mondatban, hogy milyen esemény kötődik a megjelenéséhez!

kocsis

Kőmíves Kelemen

---

a tizenkét kőmíves

---

a kisfiú

Kőmíves Kelemenné

MONDA ... » „Rózsa Sándor se vette ezt tréfára”

Rózsa Sándor Bársony lovát nyergeli

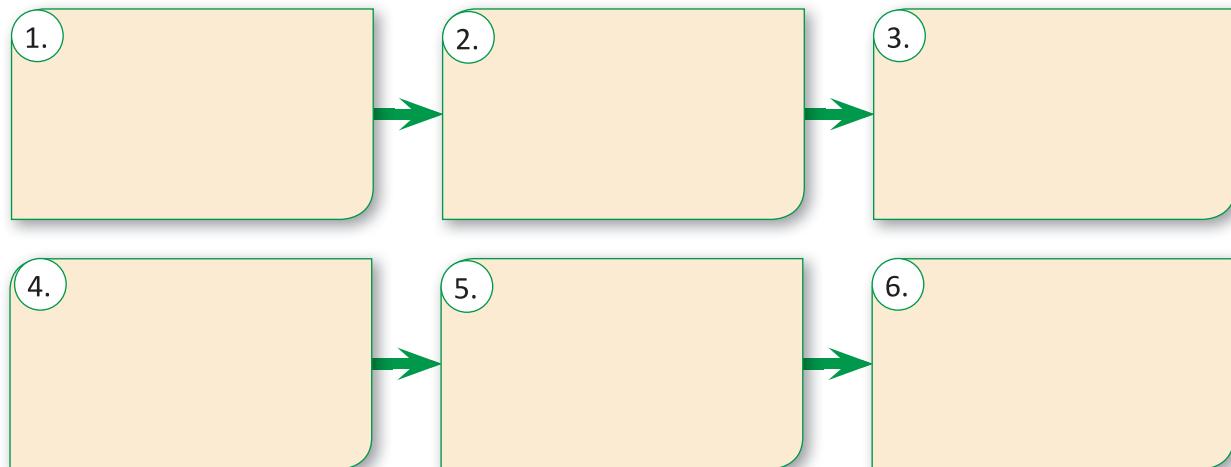
1. a) Olvasd el figyelmesen a tankönyv 38. oldalán található körözési hirdetményt, majd válogasd szét aszerint a személyleírás elemeit, hogy azok segítik-e az azonosítást, vagy nem járulnak hozzá különösebben!

Segít	Nem segít

- b) Nézz utána, hogy mekkora értéket képviselt a körözés kiadása idején 10 000 pengő forint!
-

- c) Rajzold meg a füzetedbe Rózsa Sándor arcképét a személyleírás alapján!

2. Készítsd el a ballada cselekményvázlatát! Foglald össze egy-egy mondatban minden versszak tartalmát, és írd be megoldásaidat az ábrába!

3. a) Bizonyítsd be, hogy a *Rózsa Sándor Bársony lovát nyergeli* műfaja ballada! Keress legalább három évet az állítás igazolására!
-
-
-

- b) Fogalmazd meg az olvasott mű alapján, hogy milyen témakat dolgoz fel egy betyárballada!

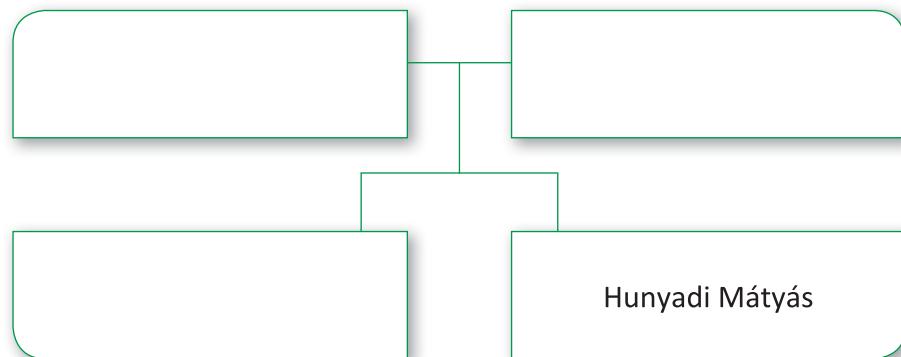

MONDA ... » „Hét nap elegendő”

Arany János: Mátyás anyja

1. Nézz utána a vers történelmi hátterének!

a) Egészítsd ki a Hunyadiak családfágát!

b) Miért raboskodott Mátyás Prágában?

---

c) Mennyi lehetett az út lóháton Buda és Prága között?

---

2. Hogyan tagolhatnánk a költeményt?

a) Egészítsd ki, milyen részekből áll a vers:

bevezetés – _____ – a megbízás – _____

– a holló üldözése – _____

b) Különítsd el a versben a levél szövegét! Melyik versszakok tartalmazzák azt?

---

c) Írd le röviden, saját szavaiddal a levelet!

---

3. Meséljétek el a történetet

a) Mátyás király,

b) a holló,

c) egy udvari cseléd szemszögéből!

4. a) Vizsgáld meg a strófák szerkezetét, rímelését!

„Viszem én,
Viszem én,
Hét nap elegendő.«
»Szerelmes
Szivemnek
Hét egész esztendő!«”

b) Milyen a strófa rímképlete? _____
Számold meg az egyes sorok szótagszámát!
_____

5. Húzd alá az ellentétpárok közül azt, amelyik a ballada műfajának jellemzője! A táblázat üres részébe írj példát a *Mátyás anyja* című versből! Akár szó szerint is idézhetsz.

laza cselekmény	sűrített cselekmény
tragikus befejezés	boldog végkifejlet
ismétlések	nincsenek ismétlések
túlzott részletekesség	elhallgatás

6. A régi családok büszkén viselték a címereiket. Nemcsak a gyakorlatban azonosították ezzel magukat, hanem kifejezték vele értékeit, eredetüket, azt, hogy valójában milyenek szeretnének lenni. Itt láthatod a Hunyadi-család címerét. Foglald össze röviden, mit fejez ki számodra! Tervezz te is címert magadrak!

MONDA ... » „Emléke sír a lanton még”

Arany János: A walesi bárdok

1. A ballada tartalmilag három fő egységre tagolható, amelyek formailag is elkülönülnek. Határold el a három részt, és írd le az első soraikat! Írd melléjük, hogy milyen helyszínenek játszódnak!

I. _____

II. _____

III. _____

2. a) Kik szólalnak meg a versben? Írd be őket a buborékokba!

- b) Gyűjts ismétlődő megszólalásokat a balladából, és írd be őket az ábrába! Kösd össze a példákat az a) részben felsorolt szereplők közül azzal, akitől származnak! Az egyik ismétlődő részlet több szereplőhöz is köthető.

c) Mi a szerepük az ismétléseknek, és milyen hatást váltanak ki?

---

3. A történetben három bárdot, három különböző típusú költőt ismerhetünk meg közelebbről. Jellemezd őket rövid énekeik alapján!

1. bárd	
2. bárd	
3. bárd	

4. a) Hogyan változik a király hangulata, lelkiállapota a ballada során?

Mit tudunk meg az ō tragédiájáról a vers végén?

---

b) Hogyan mutatja be a vers a walesi népet? Milyen megjegyzésekkel tudjuk meg, hogy a király leigázta őket?

---

5. Keress a versben példát az alábbiakra!

- alliteráció: _____
- belső rím: _____
- hangutánzó szavak: _____
- hasonlat: _____

6. Csoportokban alkossatok három-három állóképet a történetről! A megjelenített állóképbe a nézők közül egy besétálhat, és akit megérint, annak meg kell szólalnia a szerepének megfelelően. A többiek feladata, hogy kitalálják, melyik jelenetet mutatjátok be. Fontos az is, hogy akár mindenannyian be tudjatok kapcsolódni a jelenetbe egy-egy mondattal. Beszéljétek meg a jelenetek után, hogy mit tudtatók felhasználni a versből, és mi volt az, amit önállóan találtatok ki!

MONDA ... » „Hol vagyon a süveged?”

Fazekas Mihály: Lúdas Matyi (részlet)

1. Igazak vagy hamisak-e az alábbi állítások? Tegyél x-et a megfelelő helyre!

	Igaz	Hamis
A Lúdas Matyi műfaja történelmi témaúj műballada.		
A műben számos népmesei motívumot fedezhetünk fel.		
Döbrögi közvetlen, barátságos természetű ember.		
Matyit sokat szidja édesanya.		
A mű története régóta ismert, úgynévezett vándortéma.		
A szövegben nagy jelentősége van a hetes számnak.		

2. a) A mű „nyers-nyakas” fiúként emlegeti Matyit. Magyarázd meg, milyen az az ember, akinek nyers a modora és nyakasan viselkedik!

nyers: _____

nyakas: _____

- b) Bizonyítsd a szövegből vett példákkal, hogy igazak Matyira a fenti jelzők!

- c) A történet elején milyennek ismerjük meg Matyit? Fogalmazzd meg, hogyan viselkedik a vásár előtt, és hogyan a vásáron! Mi a különbség?

---

3. Már az első levonásból is érzékelhető, hogy az emberek engedelmeskednek Döbrögi szavának. Gyűjtsd össze, mi biztosítja az uraság hatalmát!

---

4. Beszéljétek meg, miért neveti ki Matyit a vásári sokaság a Döbröginek szóló figyelmeztetés után!

- 1.** a) Írd be a táblázat megfelelő helyére az alábbi szereplőket, műcímeket és műfajokat! Ügyelj arra, hogy néhány helyre több megoldás is kerülhet!

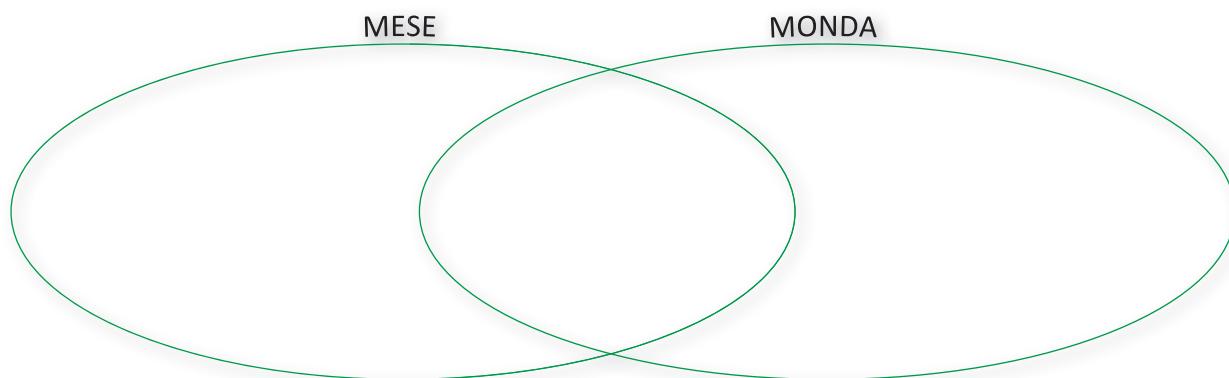
történeti monda, *A walesi bárdok*, rege, elbeszélő költemény, Rózsa Sándor, *Mátyás anyja*, eredetmonda, Enéh, Botond, *Lúdas Matyi*, zsandárok, *Beckó vára*, Cicke, betyárballada, Kőmíves Kelemen, *Botond*, Edward király, *Rózsa Sándor Bársony lovát nyergeli*, kocsis, Szilágyi Örzsébet, népballada, Stibor vajda, *Rege a csodaszarvasról*, történelmi témájú műballada, Döbrögi

Szereplők	A mű címe	Műfaj
Hunor		
		helyi monda
	<i>Kőmíves Kelemenné</i>	
		románcos ballada
Montgomery		
		elbeszélő költemény

b) Ahol ismert a mű szerzője, írd oda a nevét a cím mellé!

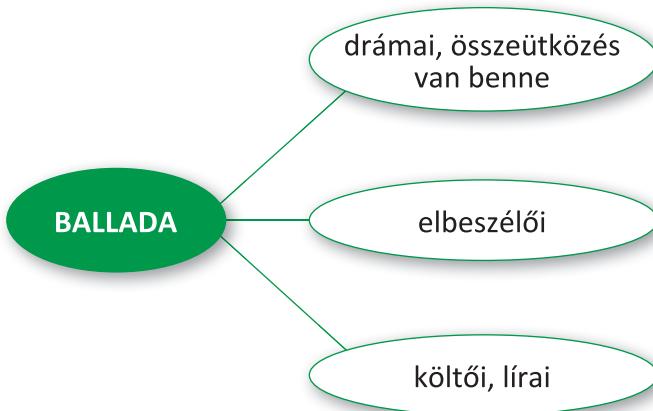
c) Fogalmazzátok meg egy-egy mondatban, hogy kik a feladatban felsorolt szereplők, és milyen események kötődnek a nevükhez!

- 2.** Írd be az ábrába a mese és a monda jellemzőit úgy, hogy a közös tulajdonságok a középső részbe kerüljenek!

3. A ballada az irodalmi művek mindegyik nagy csoportjából hordoz elemeket.

a) Bizonyítsd egy-egy idézettel, példával a tanult Arany-balladákból, hogy a fenti állítás igaz, a ballada mindenhez kapcsolódik!

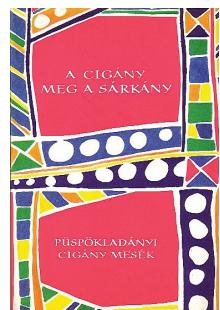
b) Gyűjtsd ki az olvasott balladákból azokat a szereplőket, akik nem kitaláltak, hanem valaha élt, tényleges történelmi személyek!

---

4. Olvasd el a *Püspökladány anno* internetes oldalon található történetet a Csenki testvérek diákkoráról (<http://puspokladanyanno.hu/category/arckepcsarnok/neves-ladanyiak/csenki-sandor/>)! Mondd el társaiddnak, hogyan kezdett cigány nyelven tanulni Csenki Imre, és miként jutottak el bátyjával a cigány népballadák és mesék kutatásához! Milyen élményeik és tapasztalataik voltak? Miért találd értékesnek az ilyen típusú gyűjtőmunkát? Te milyen területen kutatnál szívesen?

► *A cigány meg a sárkány. Püspökladányi cigány mesék* (Európa Könyvkiadó, 1974)

5. A bűn és bűnhődés motívuma hangsúlyos szerepet kap a *Beckó vára*, a *Kőmives Kelemenné* és *A walesi bárdok* című műben is. Foglald össze, hogyan, mely szereplőkhöz kapcsolódva jelenik meg a motívum!

Beckó vára: _____

Kőmives Kelemenné: _____

A walesi bárdok: _____

„Készítessék költői beszély”

1. Olvasd el a Kisfaludy Társaság pályázati kiírását!

A Kisfaludy Társaság a Kisfaludy Károly munkáinak kiadása után megmaradt pénzből költői pályázatokat írt ki, amelyek idővel országos jelentőségűvé váltak.

Ennek keretében nyert pályadíjat Arany János 1846-ban *Az elveszett alkotmány* című komikus eposzával, 1847-ben pedig *Toldi* című elbeszélő költeményével.

- Készíts az eredeti pályázat mintájára egy felhívást az osztályod számára! Határoz meg pontosan, hogy milyen műveket vársz a pályázóktól (műfaj, szereplők stb.)!

„Készítessék költői beszély, versben, melynek hőse valamely, a nép ajkain élő történeti személy, péld. Mátyás király, Toldi Miklós, Kádár vitéz stb. Forma és szellem népies legyen. Beküldés határnapja nov. 26. 1846. – Jutalma 15 drb. arany.”

- Mennyire volt elégedett a bírálóbizottság Arany teljesítményével, ha a pályadíjat felemezte 20 aranya? Húzd alá, milyen erényeit sorolja a győztes műnek az egyik legtekintélyesebb bíráló!

„A beküldött munkák között kétségtelenül Toldit illeti az elsőség.

A kifejezések ősi egyszerűsége mellett a világos szerkezet, nagyszabású és sok bensőséggel bíró jellemek, a tisztán és következetesen népies előadás jóval fölül emelik a többi pályáírókon.”

Vörösmarty Mihály

2. „Költői levelek párbeszéde”

a) Keressetek példákat arra, és húzzátok alá a szövegekben színes ceruzával, hogyan felelget Petőfi Sándor verses levelével Arany Jánosé! Segítségül kiemeltük az első példákat.

Petőfi Sándor: Arany Jánoshoz

*TOLDI írójához elküldöm lelkemet
Meleg kézfogásra, forró ölelésre!...
Olvastam, költőtárs, olvastam művedet,
S nagy az én szivemnek ő gyönyörűsége.*

*Ha hozzád ér lelkem, s meg talál égetni:
Nem tehetek róla... te gyújtottad uly fel!
Hol is tehettél szert ennyi jára, ennyi
Szépre, mely könyvedben csillag pazar fénnyel?*

*Ki és mi vagy, hogy így tűzokádó gyanánt
Tenger mélységből egyszerre bukkansz ki?
Más csak levelenként kapja a borostyánt,
S neked rögtön egész koszorút kell adni.*

*Ki volt tanítód? Hol jártál iskolába,
Hogy lantod ily mesterkezettel pengeted?
Az iskolákban nem tanulni, hiába,
Ilyet... a természet tanított tégedet.*

*Dalod, mint a puszták harangja, egyszerű,
De oly tiszta is, mint a puszták harangja,
Melynek csengése a rónákon keresztül
Vándorol, s a világ zaja nem zavarja.*

*S ez az igaz költő, ki a nép ajkára
Hullatja keblének mennyei mannáját.
A szegény nép! Olyan felhős láthatára,
S felhők között kék eget csak néhanapján lát.*

*Nagy fáradalmait ha nem enyhíti más,
Enyhítsük mi, költők, dalolunk számára,
Legyen minden dalunk egy-egy vigasztalás,
Egy édes álon a kemény nyoszolyára! –*

*Ezen gondolatok elmém környékezték,
Midőn a költői, szent hegyre jövék fel;
Mit én nem egészen dicstelenül kezdék,
Folytasd te, barátom, teljes dicsőséggel!*

(Pest, 1847. február 4.)

Arany János: Válasz Petőfinek

*Zavarva lelkem, mint a bomlott cimbalom;
Örül a szivem és mégis sajog belé,
Hányja veti a hab: mért e nagy jutalom?
Petőfit barátul mégsem érdemelé.*

*Hiszen pályadíjul ez nem volt kitűzve...
Szerencse, isteni jó szerencse nékem!
Máskép szerény művem vetém vala tűzbe,
Mert hogyan lett volna nyerni reménységem?*

*És mily sokat nyerék! Pusztán a pályabér
Majd elhomályosít, midőn felém ragyog:
De hát a ráadás!... Lelkem lelkéig ér,
Hogy drága jobbkezed osztályosa vagyok.*

*S mi vagyok én, kérded. Egy népi sarjadék,
Ki törzsömnek élek, érette, általa;
Sorsa az én sorsom s ha dalra olvadék,
Otthon leli magát ajakimon dala.*

*Akartam köréből el-kivándorolni:
Jött a sors kereke és útfélre vágott,
S midőn visszafelé bujdokolnék, holmi
Tüske között szedtem egynehány virágot.*

*Jöttek a búgondok úti cimborának,
Összebarátkoztunk, összeszoktunk szépen;
Én koszorút fűztem, ők hamiskodának,
Eltépték füzérem félelkészültében.*

*Végre kincset leltem: házi boldogságot,
Mely annál becsesb, mert nem szükség őrzeni,
És az Iza partján ama hű barátot...
Nem is mertem volna többet reményleni.*

*Most, mintha üstökös csapna szűk lakomba,
Éget és világít lelkemben leveled:
Oh mondd meg nevemmel, ha felkeres Tompa,
Mily igen szeretlek Téged s őt is veled.*

(1847. febr. 11.)

b) Mit gondolsz, milyen a verselése a két verses levélnek?

Hasonlít-e a *János vitéz* és a *Toldi* verselése? Ha igen, mi a hasonlóság?

---

c) Mit jelent: Madarat tolláról, embert barátjáról?

Hogyan kapcsolod Petőfi és Arany barátságához a közmondást?

---

d) Nézz utána a könyvtárban vagy az interneten, mikor és hol találkozott először a két költő!

---

3. Az első levélben Petőfi pontosan leírja, milyen hatást váltott ki belőle a *Toldi*.

„*Ma olvastam Toldi-t, ma írtam e verset, s még ma el is küldöm ... minél hamarabb akarom Önnek tudtára adni azon meglepetést, azon örömet, azon elragadtatást, melyet műve költött bennem.*”

a) Jelöld sorszámokkal a helyes időrendet!

elragadtatás   elolvasás   meglepetés   válaszvers írása   öröm

b) Olvastál-e olyan művet, hogy utána hasonlókat éreztél? Mi volt az?

Petőfi írja: „*Igaz, hogy ismernünk kell annak jellemét, kit barátunknak választunk; de hiszen, gondoltam, te az enyémet már ismerheted munkáimból, valamint én kiismertem a tiedet Toldiból.*”

---

4. Válaszolj a következő kérdésekre minél több rokon értelmű szóval!

a) Mi a költők munkája? _____

---

b) Mi születik e munkából? _____

TOLDI » Előhang

„Ez volt ám az ember, ha kellett, a gáton”

1. Arany János Ilosvai Selymes Péter 16. századi tanító és énekszerző munkájára alapozta saját művét. Te hol találkozhattál Ilosvai nevével a műben?

2. Ilosvai munkájának a címe: *Az híres neves Tholdi Miklósnak jeles cselekedeteiről és bajnokoskodásáról való historia* (Debrecen, 1574).

- a) Írd ki azokat a szavakat, amelyeknek az alakja vagy a helyesírása mutatja, hogy nem mai szövegről van szó! Írd melléjük mai megfelelőjüket!

- b) Hogyan „fordítanád le” mai magyarra a teljes címet?

---

3. A jelige vagy jelmondat olasz neve: mottó.

- a) Hová szokták írni a mottót az írók és költők?

- c) Írd le ide a kedvenc jelmondatodat, vagy keress egyet!

---

4. A Toldi 12 énekből álló elbeszélő költemény.

- a) Mire utal az ének megjelölés?

- b) Kik voltak az énekmondók Toldi korában?

Olyan szerzők, költők, akik _____

» Részlet a Nagy Heidelbergi Daloskönyvből
(13. század vége)

5. a) Mire utal a 12 ének elő írt Előhang megjelölés, és mi a szerepe?

---

b) Milyen címet adnál neki mai szóval?

---

6. Húzd alá, milyen költői alakzattal indul az Előhang!

„Mint ha pásztortűz ég őszi éjszakákon,
Messziről lobogva tenger pusztaságón:
Toldi Miklós képe úgy lobog fel nékem...”

- a) megszemélyesítés
- b) hasonlat
- c) párhuzam

7. Mit gondolsz, miért „lobog” Toldi Miklós képe?
Honnan hívja elő a képet a költő?

---

8. Mennyi idő a kilenc-tíz emberöltő, vagyis mikor élt Toldi Miklós?

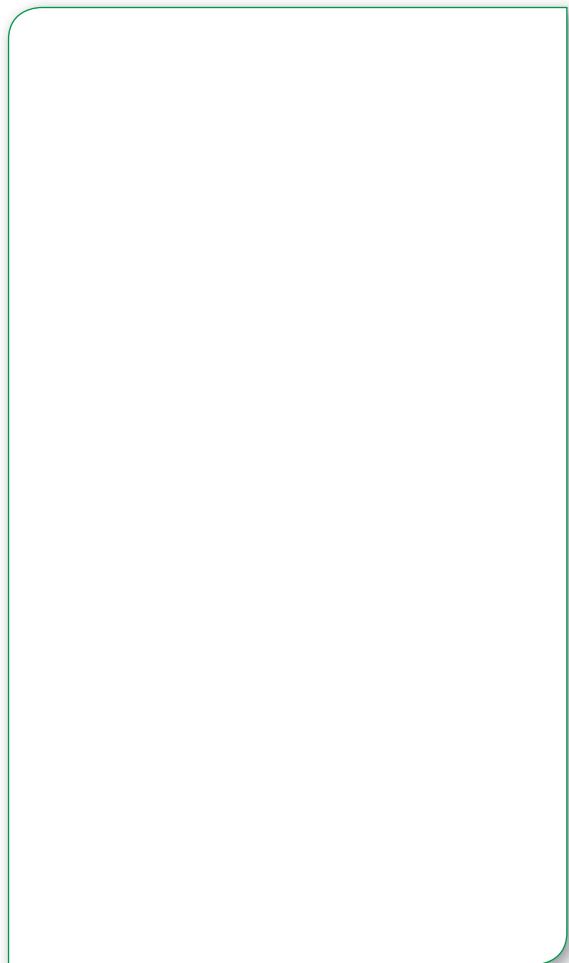

---

9. Rajzold le az Előhang alapján Toldi Miklóst!

TOLDI » Első ének

„Egy, csak egy legény van talpon a vidéken”

1. Mutassátok be páros munkában azt a jelenetet, amikor Toldi megpillantja Laczfi nádor csapatát!

Az egyik tanuló játssza el szavak nélkül (testtartással, gesztusokkal) a tűző napon álló Miklós érzéseit, a másik olvassa hozzá hangosan a műből, amit gondolt!

Folytatás: ugyanezt szerepcserével, saját szavaitokkal.

2. Páros munkában válasszatok ki egy versszakot az Első énekből! Készítsetek három fényképet (állóképet) úgy, hogy ti magatok állítsátok be egymást vagy magatokat. A többieknek ki kell találniuk, hogy melyik jelenet, strófa az, amelyikre gondoltatok.

3. Válaszolj a kérdésre a szócikk alapján: milyen okból járhatott Nagyfalu környékén Laczfi nádor?

„A király feladatait egyedül nem képes ellátni, ezért tisztségviselőket alkalmaz. A nádoris-pán a királyság első évtizedeiben a királyi udvar felügyelője. Amikor a király nem tartózkodik az udvarban, a nádor helyettesíti. Később bírói jogkörével a király általános helyettesévé válik. Az Anjou-korban – Nagy Lajos idejében – az országot járó nádor gyakran bíráskodott az egyes vármegyék számára meghirdetett bírói közgyűlésen.”

---

4. Keresd ki, milyen hasonlatokkal fejezi ki Arany a hazafelé ballagó Toldi hangulatát!

- a) _____
b) _____
c) _____

5. Húzd alá, honnan veszi a hasonlítás alapját a költő!

a természetből

a tudományból

a népdalokból

a Bibliából

6. A következő mondat gyakran idézett szállóigévé vált: „Szép öcsém, be nagy kár, / Hogy apád paraszt volt s te is az maradtál.”

- a) Miért sértette ez a kijelentés Miklóst? _____
_____

- b) Mire utal, ha ma ezt mondják valakinek? _____
_____

„Gőgösen fordul el jó atyjafiától”

- 1.** Számodz be, milyen sorrendben mutatja be az elbeszélő, hogy mi történik Nagyfaluban Toldiék portóján (udvarában, házában)!

- 2.** Páros vagy csoportmunika

a) A második versszak alapján készítsétek el a vacsora fogásainak (fő ételeinek) a listáját!

---

b) Tetszés szerint készítsétek el valamelyik étel receptjét is! Lehetőleg lépésről lépésre, sok jó tanáccsal ellátva! Aki tehetséget érez magában, próbáljon régies nyelven írni!

- 3.** Hogyan kapcsolódik Toldi Lőrincné helyzetéhez, hogy az elbeszélő vagy temetés utáni torra, vagy menyegzőre gondol, amikor a készülődés okát keresi?

- 4.** Rajzold le Miklós és György találkozását!

5. Írd ki a megfelelő versszakokból a táblázatba a két testvér párbeszédének legfontosabb szavait, kifejezéseit! Húzd alá, mivel bántotta meg legjobban György Miklóst!

Miklós	György

6. Beszéljétek meg párban, majd írjátok le, miért lehet szörnyű lelkei fájdalom ilyen durva szavakat hallania egy édesanyának!

---

7. Keresd ki a szövegből, milyen gondolat, milyen megoldás merül fel ekkor Miklósban a bátyjával való konfliktus megoldására!

- a) Idézd fel olvasmányaidból, ki volt az a szereplő, aki szintén a menekülést választotta az összeütközés elkerülésére!

- b) Mi a különbség, hogyan akar elmenni Miklós?

„De ami az enyém, azt elviszem innet:
Add ki, bátya, tüstént, ami engem illet;
Add ki a jussomat: pént, paripát, fegyvert:
Azontúl – az Isten áldjon minden embert.”

Mit jelent a *juss* szó? _____

Mit kér ebből Miklós? _____

- c) Mire gondol a bátyja, György, amikor így szól: „Itt a juss, kölöök; ne mondd, hogy ki nem adtam!”

„Repül a nehéz kő: ki tudja, hol áll meg?”

- 1.** Milyen régi lehetett az a játék, hogy a vitézek rudat hánytak, vagyis dárdával célba dobáltak? Gondolj a korra, amihez ez a férfisport kapcsolódhatott!
-
-

- 2. a)** Milyen hatalmas bibliai hőshöz hasonlítja Miklóst a költő? Mit gondolsz, miért?

„Toldi tűr azonban, bárha nem békével;
Birkozik nagy lelke fellázadt dühével;
Majd meggyőzi magát s megvetéssel túri,
Szolganép belőle a csúfot hogy ūzi.
Mert e nép eperszem volna haragjának,
Bosszuló karjától úgy elhullanának,
Mint a Sámsonétől, kiről írva vagyon,
Hogy ezer pogányt vert egy állcsonttal agyon.”

- b)** Egyelőre minek a legyőzésére használja rendkívüli erejét Miklós?
-
-

- 3.** Fogalmazzátok meg a megadott szavak felhasználásával, hogyan bosszantották Miklóst György legényei!

szilaj legények

vaskos tréfa

palánkdöngetés

- 4.** Melyik milyen eszköz? Írd a sorszámukat a megfelelő téglalapba!

1. „Mint kutyák közé, ha nyulfiat lökének, Kaptak a beszéden a szilaj legények”	4. „S mint szilaj csikóé, magas volt a kedve”
2. „Elvadulsz, elzüllesz az apai háztól”	5. „Majd, midőn meglátta a telek lábjában”
3. „amott ül egy tűzok magában”	6. „Mint olajütőben szétmállott a teste”

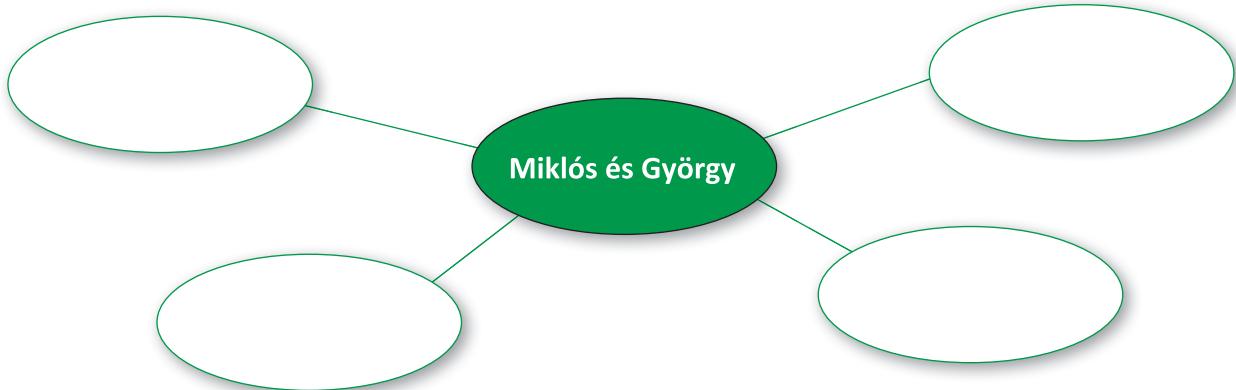
Alliteráció	Hasonlat	Metafora

TOLDI » Negyedik ének

„Bujdosik az ,éren’, bujdosik a ,nádon”

1. Jellemezzétek Miklós és György kapcsolatát a *Toldi* első három éneke alapján! Írjatok egy-egy jellemző szót az oválisokba!

2. Mit gondoltok, miért romlott meg a testvérek viszonya? Milyen megkülönböztetés lehet a viszály oka?

a) Mi derül ki a két testvér Második ének végén található szóváltásából?

---

b) Mit mondott György az édesanyjának Miklósról?

---

3. Jellemzd Miklós bolyongásának első állomását a Negyedik ének szavaival, kifejezéseivel! (Ne feledkezz meg az idézőjel használatáról!)

---

4. a) Kinek fogalmazza meg Miklós a céljait ebben az énekben?

---

b) Kicsoda Bence Miklós számára, vajon miért volt hozzá bizalma?

---

c) Van-e annak jelentése, hogy Bence a harmadik napon találja meg Miklóst?

---

5. Fordítsátok le mai magyarra Bence és Miklós beszélgetését, és írjátok le négy válaszadásos párbeszédben!

Üdvözlés: _____

Üdvözlés: _____

Kérdés: _____

Felelet: _____

Kérdés: _____

Felelet: _____

Kérdés: _____

Felelet: _____

Kérdés: _____

Felelet: _____

Elköszönés: _____

Elköszönés: _____

6. Az allegória összetett költői kép, amelynek alapja egy mozzanatról mozzanatra kibontott metafora vagy megszemélyesítés. A *Toldi*ban megszemélyesítés szolgál az allegória alapjául. Kösd össze a mű gyönyörű álomallegoriájának összetartozó elemeit!

Az édes álom

a pillangó szárnyainak mintázata

álomméz

fél

két kezét rakta

Pillangó

nem mert leszállni

két szárnyát teríté Toldi két szemére

tarka köntösében

nektár, amit a pillangó
„mákvirágból gyűjté éjszakára”

7. Írj fogalmazást nyolc-tíz mondatban a füzetedbe egy olyan álmodról, amelyik később is foglalkoztatott, sokáig emlékeztél rá! Keress hozzá találó címet is!

TOLDI » Ötödik ének

„Nem válik belőle farkasoknak étek”

1. a) Milyen kapcsolatot találsz a farkaskaland és a farkastörvények szavak között?

- b) Magyarázd meg saját szavaiddal az alábbi közmondásokat!

Az éhes farkasnak élesebb a körme: _____

Egyik farkas nem falja fel a másikat: _____

Farkasból bárány sohasem lesz: _____

2. A történetben a farkaskaland a cselekmény kibontakozásának a kezdete. Keress két-három érvet arra, miért kell Miklósnak győznie ezen a próbán!

Első érv: _____

Második érv: _____

Harmadik érv: _____

3.

Hogyan hangsúlyozza Miklós atletikus termetét, erejét Fadrusz János szobra?

► Fadrusz János: Farkasokkal viaskodó Toldi (1902, Magyar Nemzeti Galéria)

4. A körülírás valaminek a bővebb kifejtésére, gyakran a tények enyhítésére szolgál. Ezekben az idézetekben a dőlt betűs részletek ilyen finomításokat jelölnek. Mi a megfejtésük?

„De úgy elpaskolja most a nőstényével, Hogy <i>világ végéig sem támad többé fel.</i> ”	
„Áldjon meg, <i>áldjon meg!</i> ...anyja eddig mondta, Hogy ki áldjon? vagy kit? azt csak úgy gondolta; Tudta, hogy <i>az, aki a szivet vizsgálja,</i> Minden kívánságát benne megtalálja.”	
„mentek-é törökre, <i>Nekik jóéjszakát mondani örökre?”</i>	

5. A farkaskaland egy betoldás vagy epizód az elbeszélésben.

a) Szerinted miért van szükség olyan részekre, amelyekben nem halad tovább a cselekmény fő szála?

---

b) Mit fokoz a késleltetés?

---

c) Mit tudtunk meg Miklósról ebben a kitérőben?

---

6. Mit védtek a réti farkasok Toldival szemben? Meg tudták-e védeni őket? Válaszodat indokold is meg két-három mondatban!

TOLDI » Hatodik ének

„Felmegyek Budára bajnok katonának”

1. Mikor, milyen napszakban játszódik a Hatodik ének?

---

2. Milyen a versbeli éjszaka? Keresd ki azokat a részleteket, ahol Arany az éjszakát idézi fel! Írd ki az idézeteket, és nevezd meg azokat a költői eszközöket, amelyeket a költő használ!

---

3. Miért nem tud aludni Toldi Lórincné? Miként fejezi ki ezt a költő?

---

4. Hogyan búcsúzik el Miklós az édesanyjától, és hogyan a bátyjától? Értelmezd szavait, tetteit, gesztusait, mozdulatait!

	Jelzéssel, „üzenettel”	Beszéddel, mozdulattal
Az édesanyjától		
A bátyjától		

5. Foglald össze néhány mondatban, hogyan leckézteti meg Miklós a bátyját!

---

6. Milyen költői eszközzel fejezi ki az alábbi két sor a felriadt ház nyüzsgését?

a) „Utána! utána! ilyen szedtevette!” _____

b) „S mint mikor egy fészek lódarázs fellázad” _____

c) „Kürtölést, kurjantást, kopók csaholását” _____

7. Mit gondolsz, miért ismétlődik meg az álmjelenet a műben éppen Miklóshoz és az édesanyához kapcsolódóan?

---

8. Az Első énekből tudod, hogy Miklós véleménye szerint bátyja „rókalelkű”. Most azt olvastad, hogy a farkastetemeket fekteti oda György mellé azzal: „A testvérbátyátok fekszik itt épen”. Milyen tulajdonságokat jelez e két hasonlítás?

---

9. Írj más befejezést ehhez az énekhez! Képzeld el, hogy György előbb ébred fel! Mi történt volna, ha a két fiú ismét szembekerül egymással?

TOLDI » Részösszefoglalás

1. Kösd össze a következő költői eszközöket és alakzatokat a megfelelő elnevezésekkel!

ellentét

„Mint a sérgett vadkan, fú veszett dühében,
Csaknem összeroppan a rúd vas kezében.”

hasonlat

„Hé fiúk! Amott ül egy tűzok magában...”

megszemélyesítés

„De az éj erőt vett, csakhamar beronta,
Az eget, a földet bakacsinba vonta...”

felsorolás, részletezés

„Szégyen és gyalázat: zúg, morog mindenki,
Egy paraszt fiúval még sem áll ki senki!”

metafora

„Fölkereste fészkit a réti madárnak,
Szárcsa-, vaducának, bíbicnek, sirálynak...”

2. Mondjátok hangosan, ritmizálva a *Toldi* első négy sorát újra meg újra, majd közösen is!

a) Jelöljétek be a szövegben, hol tartottatnak szünetet, hogyan tagolták a sorokat!

b) Számoljátok meg a sorok szótagszámát!

3. Ennek a magyaros verssornak a neve a fenti két tulajdonság alapján: felező tizenkettes. Válaszd ki az alábbiak közül azokat az idézeteket, amelyeknek a sorfajtája azonos a *Toldiéval*!

„Ha folyóvíz vónék, bánatot nem tudnék.
Hegyek-völgyek között zengedezte járnék”
(népdal)

„Amit raktak délig, leomlott estére,
Amit raktak estig, leomlott reggelre”
(Kőmíves Kelemenné)

„A hatalmas szerelemnek
Megemészítő tüze bánt.”
(Csokonai Vitéz Mihály: Tartózkodó kérelem)

„Ó én édes hazám, te jó Magyarország,
Ki keresztyénségnek viseled paizsát,”
(Balassi Bálint: Ó én édes hazám)

4. A *Toldi* még Arany János életében kötelező iskolai olvasmány lett. Amikor az idős költő ezt meg-tudta, így sóhajtott fel: „Úristen, ezentúl magyar ember nem fogja élvezettel olvasni!”

Vitassátok meg, hogy szerintetek a kötelezővel vagy az olvasással van baja sok gyereknek! Emlékezzetek, a vita nem veszekedés: először egyénileg gyűjtsetek érveket egyik és másik állítás mellett!

„Nagy hegyek lebegtek délibáb vizében”

- 1.** Írd ki a Hetedik ének első versszakából azokat a sorokat, amelyek a vihart mutatják be!

- 2.** a) Fogalmazd meg, mi a szerepe Miklós sorsában a viharnak!

- b) Hogyan befolyásolja György és a katonáinak tetteit a vihar?

- 3.** Fejezd ki hasonlattal!

a) nagyon esik az eső:

---

b) sír:

- 4.** Keress példákat a szövegben fokozásra és alliterációra! Milyen hatást ér el a költő ezek használatával?

- 5.** Nézz utána, mi a délibáb! Érdeklődj természetismeret-tanárodtól, hogyan jön létre!

a) Rajzold le vázlatosan a füzetedebe vagy külön lapra!

b) Mit látott és hová ért a negyedik napon vándorolva Miklós?

- 6.** Idézd fel, miről beszél az özvegy Miklósnak a temetőben!

a)

---

b)

7. Keress példát a Hetedik ének 7. versszakában metonímiára: hogyan jeleníti meg a költő a világlámcsapást?

---

8. a) Fogalmazd meg saját szavaiddal, milyen lelkei fordulatot jeleznek az alábbi sorok!

„*Toldi pedig monda: »Ne sírjon kegyelmed,
Csak nem támad már fel a két vitéz gyermek:
De ne legyen nekem az Isten Istenem,
Ha bosszút nem álllok érettök a csehen.
Hanem kérem szépen (s látja, nem hiában),
Mondja el a dolgot isten-igazában;
Özvegy édesanyám van nekem is otthon,
Tudom én sajnálni a jó özvegyasszonyt.«*”

- b) Milyen okok miatt határozza el Miklós, hogy megmérkőzik a csehvel?

- c) Mit jelent az a kifejezés, hogy valami *kapóra jön* valakinek?

---

9. Hasonlítsátok össze Miklós életcéljait a Hatodik és a Hetedik énekben!

Hatódik ének	Hetedik ének

„Toldi György az öccse birtokára vágyik”

- 1.** Beszéljétek meg, miért kellett kitűnően művelnie egy lovagnak az íjászatot, a lovaglást, a vadászatot, a bajvívást, a versmondást és a táncot! Miért volt fontos a lovagok számára az udvariaság, a nők tisztelete és a gyengék segítése?
- a) Írjátok be az elvárásokat a pajzsok alá aszerint, melyik képesség, tudás mennyire fontos a ti megítélésétek szerint!

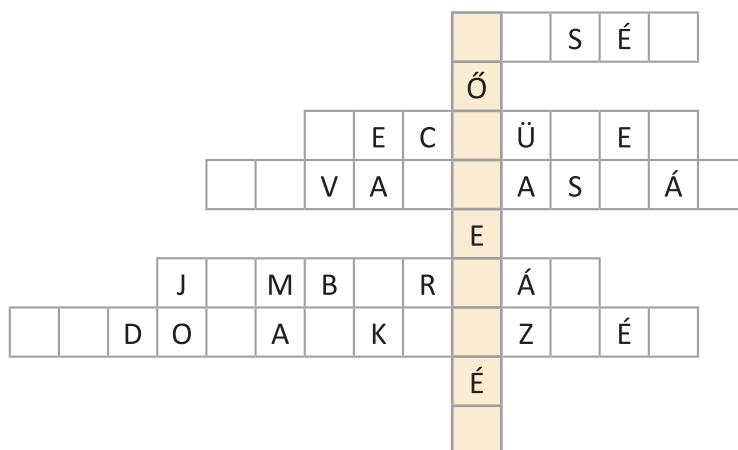

- b) Különböztessétek meg két eltérő színnel, melyekhez kell ezek közül fizikai rátermettség, és melyek a tanult, kulturális készségek!

- 2.** Felfűztük a lovagi erényeket egy rejtvényre. Ha kiegészíted a vízszintes sorokat, megtudod, melyek egy lovag legfőbb erényei.

3. Vessétek össze lépésről lépésre, mit gondolt ki, mit szeretett volna Toldi György, illetve mit válaszolt és határozott Lajos király! Írjátok ki a szövegből a megfelelő részeket!

Toldi György

I. Lajos király

---

4. Jellemezd a királyt a Nyolcadik ének alapján!
Válaszd ki három tulajdonságát, és keress bizonyítékokat a szövegből mindegyikre!

1. _____

_____

2. _____

_____

3. _____

_____

› Nagy Lajos győzelme a törökök felett Bulgáriában
(Magyar Anjou-legendárium, 1330-as évek)

5. Miért jut eszébe az olvasónak a Nyolcadik énekben, hogy „*Aki másnak vermet ás, maga esik bele*”?

„Nyughelyet nem adott senki éjszakára”

- 1.** Foglald össze néhány mondatban a Kilencedik ének tartalmát!

- 2.** Mit jelent ma a *lenyűgöz* kifejezés? Hogyan következik ez a szó eredeti jelentéséből?

- 3.** Milyen mozdulatokkal állította meg Miklós a bikát? _____

Mi lett a „jutalma”? _____

- 4.** Játsszátok el, hogyan terjedt tovább Toldi Miklós tettének a híre a bikakaland másnapján!

a) Játékszabály: Alkossatok laza kört! Valaki elindít egy mondatot, amit súgva továbbad a mellette állónak, és így tovább. Az utolsó hangosan kimondja a nagy hírt.

b) Hasonlítsátok össze az átadott mondatot az eredetivel! Torzult-e az információ, a mondat?

- 5.** Toldi idejében még nem voltak újságok, szóban terjedtek a hírek.

a) Tudod-e, mit nevezünk pletykának? Fogalmazd meg röviden!

b) Mennyire megbízható az ilyen közlés?

- 6.** Miklós vidékről érkezett a városba. Hasonlítsd össze, milyen körülmények, milyen viszonyok között élt Nagyfaluban, és mit tapasztal most!

Nagyfaluban

Budán

TOLDI » Tizedik ének

„Hányfélé szép dolgot össze nem álmodott!”

1. Keresd ki az idézetből, hogy hívták régen az Alföldön a kocsmákat!
-

„Nem is messze kellett fáradni avégett;
Csak közel találtak egy szegény csapszéket:
Szennyes is, rongyos is volt az öreg csárda”

2. Minek a jelképes helyszíne a temető, és minek a kocsma?

A temető _____ a kocsma pedig _____

3. Milyen egyszerű oka és milyen üzenete van annak, hogy Miklós anyja a pénzt kenyérbe sütve küldi?

Célszerű megoldás, mert _____

Jelképes üzenet, mert _____

---

4. a) Mi a pénz szerepe Miklós sorsának fordulatában?

- b) Mire használja Miklós az 1%-ot, pénze egyszázad részét?

---

5. Ha neked sok pénzed lenne, mire adnád az egyszázad részét?

- 6.** a) Mi volt a legfontosabb tanulság számodra a Tizedik énekben a következő szereplőkhöz kapcsolódóan?

Miklós: _____

Bence: _____

Miklós édesanya: _____

- b) Mire nem kaptál választ, mi érdekel leginkább a történet folytatására nézve?

- 7.** Számoljatok be Bence szerepében a küldetéssetekről Toldi Lőrincnének! Elmondanátok vagy elhallgatnátok a kocsmai mulatozást? Érveljetek, hogy miért!

- 8.** Kilépőkártya-módszer: A tanóra vége előtt néhány perccel a tanárotok kioszt nektek egy-egy kártyát (cédulát), és arra kér benneteket, hogy írjatok le:

- a) néhány, az adott órán (napon stb.) megismert, megtárgyalt, számotokra fontos gondolatot,
- b) egy, a tananyaghoz kapcsolódó kérdéseket,
- c) egy személyes megjegyzéseket vagy észrevételeket.

TOLDI » Tizenegyedik ének

„Vágtat a zászlóhoz és mérkőzni kíván”

1. Gyűjtsetek információkat a lovagok ruházatáról és fegyverzetéről a következő részletből!

A középkori lovagok olyan páncélt viseltek, ami megvédte őket a kardtól és a kopjától.

A sisakjuk acélból készült. A 14. században jött szokásba az üstsisak, ami alatt szorosan illeszkedő második sisakot viseltek.

A címer a lovag felismerésére szolgált. A 12. század közepétől sisakdíszként hordták, majd pajzsukon is, később akár felszerelésük minden darabjára rafestették. A lovag védelmét szolgálta a kezdetben kerek, később inkább szögletes pajzs. Eleinte bőrrel szegélyezett rétegelt fából, később inkább vasszegélytelivel készült.

A lovag legfontosabb támadófegyvere a 2-2,5 m hosszú lándzsa vagy kopja. Legbecsesebb fegyverük az egyenes, kétélű kard volt, de közelharcban gyakran használtak csatabárdot, buzogányt és fokost. Az ellenfélnek tőrrel adták meg a kegyelemdöfést.

Idővel lovaikat is páncélba burkolták, amelynek legdíszesebb darabja a fejpáncél volt. A lovast biztonságos ülését magas kápajú hatalmas nyereg és kengyel biztosította.

Egy lovag teljes fegyverzete 25-30 kg-ot nyomott, de a páncélkovácsok mesteri munkájának köszönhetően még a teljes lemezpáncélban is viszonylag jól lehetett mozogni. A lovagi felszerelés igen drága volt, esetenként meghaladhatta egy kisebb falu értékét.

(A Wikipédia nyomán)

2. Sorold fel az illusztráció segítségével egy középkori lovag felszereléseit, és színezd ki a rajzot!

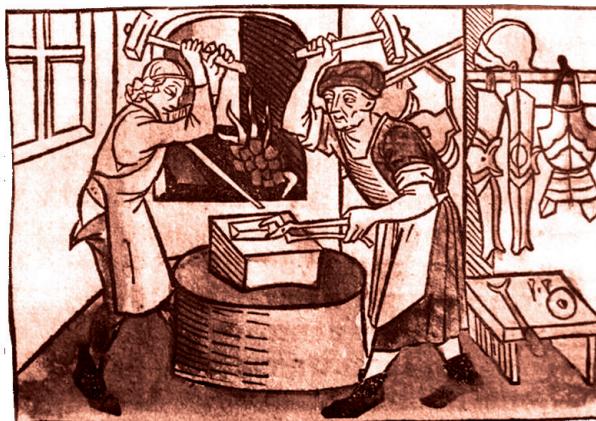

► Illusztráció Martin J. Dougherty
Középkori harcosok című
könyvből (Ventus Libro Kiadó,
2010)

3. Állítsd időrendi sorrendbe a Tizenegyedik ének eseményeit!

	Toldi megöli ellenfelét.
	Kezet fognak egymással.
	Először kér kegyelmet a cseh.
	A csónakot ellöki a partról.
	Toldi győz a küzdelemben.

4. Dolgozzatok párban, készítsetek nyolc-tíz mondatos riportot *Középkori kovácsműhelyben jártunk* címmel!

► Fegyverkovács műhelye
(Zolnay László: Ünnep és
hétköznap a középkori Budán.
Gondolat, Budapest, 1975)

TOLDI » Tizenkettédik ének

„Dicső híre-neve fennmaradt örökre”

1. Keressetek párhuzamokat a Tizenkettédik ének utolsó két versszaka és az Előhang között!

---

2. A győzelem utáni ünnepi lakoma alatt elbeszélget Toldival a király. Írd meg, milyen okos tanácsokkal látja el Lajos király a boldog vitézt! Jusson eszedbe, hogy I. Lajos Toldi Miklóssal egy korosztályba tartozik ugyan, de ő a király! Fogalmazz ennek megfelelően!

---

3. Hogyan értelmezed a közmondást a Tizenkettédik énekre vonatkozóan: Amilyen az adjonisten, olyan a fogadjisten?

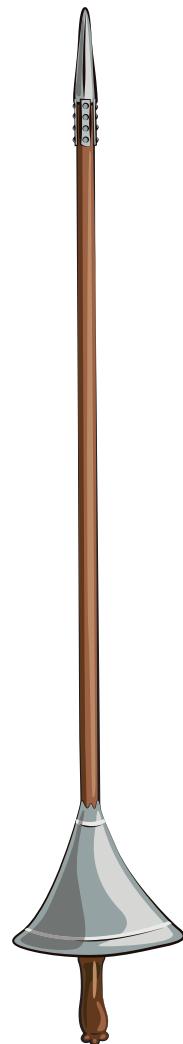
---

4. „Forró szék” Toldi Györggyel

Először a tanár, majd egy-egy tanuló Toldi György bőrébe bújva beleül a „forró székbe”. A diákok pedig kérdezgetik, „vallatják”. Minél jobban megértik cselekedeteinek az indítékeit, annál hamarabb adhatnak neki tanácsokat, hogyan tudna jó irányban megváltozni.

1. Tedd időrendi sorrendbe az idézeteket! A sorrendet jelöld az idézet mellé írt számmal!

	„Nincs halotti tora Toldi Lőrincnének, Napja sem derült fel új menyegzőjének...”
	„S amint visszafelé méne, mendegéle, Egy helyütt a zsombék csak lesüpped véle...”
	„Rákosnak mezője tőszomszédos Pesttel, Pest alatt ért össze utasunk az esttel.”
	„Mindenik kötődött, hangosan nevetve, S mint szilaj csíkóké, magas volt a kedve.”
	„Azért a két farkast fölveszi vállára: Elkerül a háznak másik oldalára...”
	„És mint a topotyán, ha juhász kergette, Magát egy kiszáradt nagy nádasba vette...”
	„Szép magyar leventék, aranyos vitézek! Jaj be keservesen, jaj be búsan nézlek.”
	„A bika azonban, mint a zúgó szélvész, Nem nézte az útnak sem hosszát, sem szélét...”
	„Nincs egy jóavaló vitéz országomban, Akit ne ismerjek s nevét meg ne mondjam...”
	„Csakhamar is átkelt Toldi a nagy vízen, Megköté csónakát a budai részen...”
	„Jaj! hogy ily panaszra kell nyitnom a számat Megölé némelynáp szerető szolgám...”
	„Ezt mondotta Bence s ezenkívül mennyit! Ki győzné azt versbe szedni valamennyit!”

2. a) Milyen fordulópontokat találsz az ábra szerint a *Toldi* szerkezetében?

I. ének

III. ének

XI. ének

XII. ének

b) Egyetértesz-e azzal, hogy az ábrának megfelelően tagoljuk nagyobb egységekre a tizenkét éneket, vagy másféle felosztást javasolsz?

---

c) Indokold meg a véleményedet!

---

3. Csoportmunka: Írjátok ki egy csomagolópapírra egymás alá Ilosvai Selymes Péter *Toldiban* idézett sorait az egyes énekek elő írt mottókból! Kettéosztott napló módszerrel jegyezzétek mellé, mit bont ki az adott énekben a két sorból Arany János *Toldija*!

4. A műben Toldinak többször meg kell küzdenie különféle ellenfelekkel.

a) Sorold fel, mikor, ki vagy mi ellen küzd!

---

b) Ki az, akivel folyamatosan harcol, de nem fegyverekkel, hanem szavakkal?

---

c) Mit gondolsz, a felsoroltak közül Miklós számára melyik a legnehezebben legyőzhető ellenfél? Miért?

---

5. Milyen előjellel látnád el Toldi Miklós felsorolt jellemzőit?
 tehetetlen düh, anyaszeretet, féktelen harag, humor, gyermekiség, „falusi ember”, lovagi ismeretek, igazságosság, szerénység, hatalmas erő, többre vágyás, lelkiismeret, bátorság, „nem hagyja magát”

Jó	Jó is, rossz is	Rossz

6. Készítsetek Toldi-szótárt csoportversenyben öt-öt szóval az elbeszélő költemény énekeinek szövege alapján! Ügyeljetek a betűrendre is!

	Főnevek (különösen a tárgyak, eszközök nevei)	Melléknevek	Igék
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			

7. Keressetek példát a következő beszédmódokra a *Toldiból*!

tréfás

durva

régies

szépítő

népies

gúnyos

8. Melyik páros vagy csoport tudja a legtöbb példa sorszámát beírni a megfelelő helyre a lenti gyűjteményből?

Hasonlat	Megszemélyesítés
Szólás, szállóige	Metafora

1. „mint a topotyán, ha juhász kergette” 2. „füstölög magában” 3. „repül a nehéz kő, ki tudja hol áll meg” 4. „Aki meg sem halt még, minek azt siratni” 5. „a bika azonban, mint a zúgó szélvész” 6. „Lepedőt sugárból terített rá a hold” 7. „Fölnézett az égre, az országútjára” 8. „Elfeküdt már a nap túl a nádas réten” 9. „felült Lackó a bérések nyakára”	10. „Szép öcsém, be nagy kár, Hogy apád paraszt volt s te is az maradtál” 11. „Mint komor bikáé, olyan a járása” 12. „szive égő katlan” 13. „Hé fiúk! amott ül egy tűzok magában” 14. „Mint a hímszarvas, kit vadász sérte nyillal” 15. „Tűvé tettem érted ezt a tenger rétet” 16. „A kulacs sikoltott és kibuggyant vére”

9. Alkossatok párokat vagy két-három fős csoportokat! A kérdések megválaszolásához használhatjátok akár a tankönyvet is. A játék előtt állapodjatok meg a szabályokban, és határozzátok meg, mennyi idő áll rendelkezésre a megoldáshoz! Jelöljetek ki valakit, aki méri a játékidőt!

TOLDI-KVÍZ

1. Melyik énekben nem szerepel Miklós?
2. Hány aranyat kapott Miklós az édesanyjától?
3. Ki volt, mi volt Bimbó és Lombár?
4. Milyen szín a bakacsin?
5. Mi volt a topotyán?
6. Miért nem tudtak könnyedén felugrani Toldi György emberei az átmulatott éjszaka után?
7. Miért hagytak fel Miklós üldözésével a farkaskaland után?
8. Kitől értesül Miklós a cseh bajnok pusztításairól?
9. Milyen feltételellet adta öccse örökségét Lajos király Györgynek?
10. Milyen korú volt I. Lajos, amikor a Toldi testvérek ügyében igazságot hirdetett?

VERSEK » „S most Pannónia is ontja a szép dalokat”

Janus Pannonius: Pannónia dicsérete

1. a) Fogalmazd meg, mi a különbség a *büszke* és a *szerénytelen* szavak jelentése között! Példákkal is bővítsd magyarázatodat!

büszke: _____

szerénytelen: _____

- b) Szerinted a költemény megszólalójával kapcsolatban melyik kifejezés érvényes? Miért?

- c) Vitassátok meg közösen, hogy elismerésre méltó vagy elítélendő-e, ha valaki büszke a kitar-tó munkával elért eredményeire!

2. Gyűjtsd ki a versből azokat a szavakat, amelyek a különböző időszíkok szembenállását jelzik!

---

3. Milyen címe(ke)t lehetne még adni a költeménynek? Találj ki legalább kettőt!

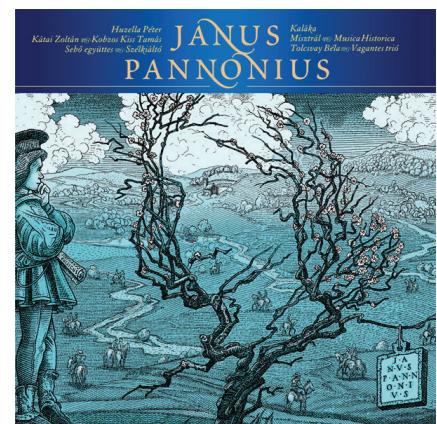
---

4. Kutatómunka

Látogassatok el a tankönyv 9. oldalán ajánlott *Janus Pannonius – E-digitália földjén* című internetes oldalra:

<http://www.januspannonius.hu/index.htm>.

Kalandozzatok a honlapon, és hallgassátok meg a *Janus-CD* menüpont alatt található megzenésített verseket!

VERSEK » „Emberségről példát, vitézségről formát”

Balassi Bálint: Egy katonaének

1. Igazak vagy hamisak-e az alábbi állítások? Tegyél x-et a megfelelő helyre! Keresd meg a tankönyvben azt a verssort, amelyben az állításról olvashatsz!

	Igaz	Hamis
A vitézek gyakran pusztá kedvtelésből is gyakorolnak, harcolnak.		
A vitézek azonnal megindulnak az ellenség hírére.		
A vitézek élete a végvárakban szórakozásból áll.		
Minden csata után alaposan kipihenik magukat.		
A vitézek közül sokan odavesznek a csatákban.		

2. a) A vitézi életnek számos előnye és hátránya van. Rendszerezd ezeket a T-ábra segítségével!

A végvári élet előnyei	A végvári élet hátrányai

- b) Mit gondolsz, a hátrányok ellenére miért tartják a vitézek mégis követendőnek, dicsőségesnek a végvári életet?

---

3. Írj naplóbejegyzést egy végvári vitéz nevében, amelyben egy átlagos hétköznapi eseményeiről számolsz be!

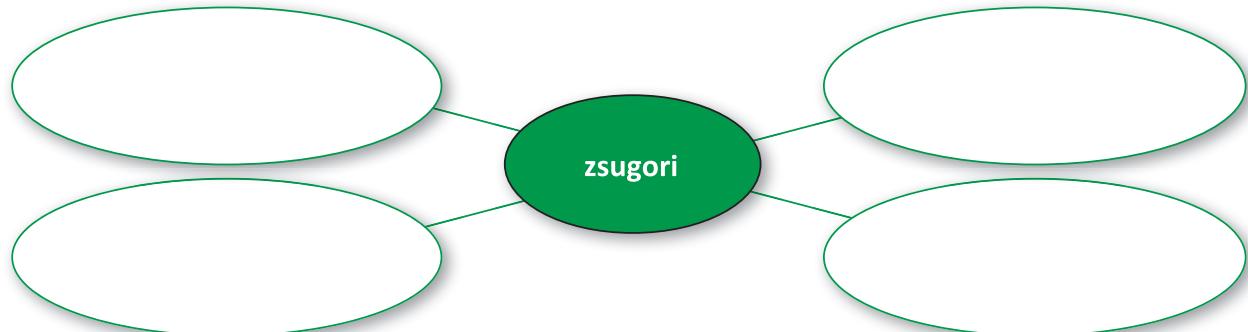
---

4. A költeményben számos életképszerű jelenet olvasható. Válassz ki egyet, és rajzold le vagy fesz meg!

VERSEK » „Úl pénzes ládáján sovány ábrázattal”

Csokonai Vitéz Mihály: Zsugori uram

1. a) Gyűjtsd össze a zsugori szó rokon értelmű megfelelőit!

- b) Magyarázd meg, hogy mi a különbség a zsugori és a takarékos szavak jelentése között!

---

2. Mit gondolsz, miért nem derül ki „zsugori uram” valódi neve?

---

3. a) Keresd ki, milyen elkeszítő ötletekkel áll elő a zsugori ember, hogy több pénzhez jusson!

- b) Találj ki te is hasonló képtelenségeket! Sorolj fel minél többet!

---

4. Próbáld meggyőzni „zsugori uramat” arról, hogy nem érdemes ennyire anyagiasnak lennie! Írj kártyákra három érvet, majd vesd össze ötleteidet a padtársadéival, végül állítsátok fontossági sorrendbe a megoldásaitokat!

VERSEK » „Kedv! Remények! Lillák!”

Csokonai Vitéz Mihály: A Reményhez

1. a) Hogyan, milyen tulajdonságokkal jellemeznél egy reménykedő embert?

b) A költemény melyik versszaka kapcsolható a felsoroltakhoz? Miért?

c) Hogyan, milyen tulajdonságokkal jellemeznél egy reményvesztett embert?

d) A költemény melyik versszaka, versszakai kapcsolhatók a felsoroltakhoz? Miért?

2. Következtess ki a szövegkörnyezetük alapján, hogy mit jelenthetnek az alábbi kifejezések!

csalfa

síma száj

kecsegét

3. Magyarázd meg, hogy miért rögtön a tél következik a tavasz után!

4. Mely képek utalnak a lírai én boldogságára, és melyek a csalódottságára? Írd a szavakat a megfelelő halmazba!

tavasz

kietlen liget

nárcisz

hervadás

friss meleg

bú

kiszáradt forrás

éj

ezer virág

hímetsen rét

rózsa

fűszer

csörgő patak

Boldogság

Csalódottság

VERSEK » „S választottunk magunknak csillagot”

Petőfi Sándor: A négyökrös szekér

1. Mi jut eszedbe az utazásról? Gyűjtsd össze ötleteidet! Ha elkészültél, vitasd meg társaiddal a megoldásaidat!

2. a) Mire utalhat a vers megszólalója a költemény első két sorával?

„Nem Pesten történt, amit hallotok.
Ott ily regényes dolgok nem történnek.”

- b) Gyűjtsd össze azokat a dolgokat a szövegből, amelyek Pesten nem valósulhatnak meg!

---

3. a) Tervezzétek meg három-négy fős csoportokban, hogyan készítenétek kisfilmet a vers alapján! Vegyétek figyelembe az alábbi szempontokat is!
Milyen lenne a film tempója? Miért?

- b) Hogyan mutatná a kamera a tájat, a szekeret, az utazókat?

- c) Készíts vázlatos rajzokat a füzetedbe, jelenítsd meg, milyen látvány tárolna a néző elé!

VERSEK » „Te az én szivemet elkérné”

József Attila: Istenem, én nagyon szeretlek...

1. a) A versben megszólaló írai én többféle munkát felsorol. Gyűjtsd össze ezeket!

- b) Mit gondolsz, a megszólaló miért épp ezeket a munkákat említi? Szerinted hány éves lehet a beszélő?

- c) Te miben lennél segítségére annak, akit nagyon szeretsz? Indokold meg választásaidat!

---

2. A szeretet kifejezése sokféleképpen lehetséges: mutathatjuk például szavakkal, tettekkel, ajándékokkal, érintéssel. Idézd fel, kinek és mivel, hogyan fejezted ki legutóbb a szeretetedet a fenti módokon!

---

3. A szeretet olykor nem okvetlenül helyesen nyilvánul meg. Beszélgettetek arról, milyen hatással lehet az emberre az elkönyeztetés vagy a túlzott féltés!

VERSEK » „Fénnyről álmodtam: fény ragyog”

Kányádi Sándor: Álmodó

1. a) Fogalmazd meg, milyen jelentésben szerepel az *álom* az alábbi szavakban!

álomfejtés

álompár

- b) Szerinted a szó melyik értelmezése jelenik meg Kányádi Sándor versében? Miért?

---

2. Tagold a költeményt! Mettől meddig tartanak az egyes részek? Röviden indokold is meg, miért gondolod így!

---

3. a) A versben megszólaló hang egyre közelebbi dolgokról álmodozik. Te mivel egészítenéd ki a sort? Engedd szabadon a fantáziádat!

város → út → fény/ablak → _____ → _____

- b) Próbáld meg rímekbe szedni felsorolt álmaidat!

4. Vitassátok meg, hogy az elégedetlenség motiválhatja-e az embert, vagy inkább visszahúzza! Alakítsatok három-négy fős csoportokat, amelyekben vagy az első, vagy a második feltevés mellett érveltek! Személyes példákkal is alátámasztjátok érveiteket.

Ha már összegyűjtöttetek néhány érvet, válasszátok ki a csoporton belül azt, amelyiket a legérősebbnek érzitek!

Ha minden csoport elkészült, felváltva ütközessétek a legerősebbnek vélt érveiteket a másik tételt igazolni kívánó csoportok meglátásaival!

Ügyeljetek arra, hogy minden csoport szóhoz jusson a vita során!

Csoportom érvei

A legerősebb érv

VERSEK » „Csak ülnek, néznek, néznek, ülnek”

Roald Dahl: Tanács a televíziónással kapcsolatban

1. a) Gyűjtsd ki a versből a költői túlzásokat, illetve azokat a részleteket, amelyeket megfigyelés-ként, megállapításként is felfoghatunk! Írj ki legalább öt-öt elemet!

Költői túlzás

Elfogadható megállapítás

b) Vegyétek sorra a kigyűjtött költői túlzásokat, és vitassátok meg, miért olyan találóak!

c) Mit gondolsz, az olvasással kapcsolatban is lehetne alkotni túlzó képeket? Engedd szabadjára a fantáziádat, és próbálj meg kitalálni néhányat!

---

d) Beszéljétek meg az ötleteiteket! Vitassátok meg, hogy a kitalált költői túlzások milyen fényben tüntették fel a sokat olvasó embereket!

2. a) A költemény beszámol arról, hogy a televízió megjelenése előtt is el tudták tölteni az emberek az idejüket. Beszélgettess a nagyszüleiddel és a szüleiddel arról, hogy mivel töltötték a szabadidejüket régebben, és megváltozott-e ez a televízió és az internet megjelenése óta! Gondold végig azt is, hogy te mivel tölted az idődet! Jegyzetelj az ábrába!

Nagyszüleim válaszai

Szüleim válaszai

Legkedvesebb időtöltésem

b) Hasonlítsd össze a válaszokat! Milyen hasonlóságokat és különbségeket találsz?

3. Az egyik televíziós csatornánál pályázatot hirdetnek, amelyben a részt vevő gyerekeknek azt kell megfogalmazniuk, hogy milyen műsort készítenének legszívesebben. Az egyetlen feltétel az, hogy a műsor a saját korosztályuk képviselőit szólítsa meg.

Írj nyolc-tíz soros levelet a csatorna programigazgatójának, amelyben bemutatod az ötletedet. Engedd szabadjára a fantáziádat, próbálj meg minél kreatívabb, érdekesebb műsorötlettel előállni!

---

4. a) Milyen típusú műsorokat szeretsz nézni? Számodz be az alábbi műsortípusokat aszerint, hogy melyiket nézed a legszívesebben! Az első szám a legkedveltebb, az utolsó a legkevésbé kedvelt műsort jelöli. Ha szükséges, egészítsd ki a felsorolást!

1. _____

híradó

2. _____

természetfilm

3. _____

tehetségkutató műsor

4. _____

főzöműsor

5. _____

mesefilm

6. _____

tévéfilm

7. _____

sorozat

b) Hasonlítsd össze válaszaidat a padtársadéival!

c) Melyik műsortípusokat tartod a leghasznosabbnak? Miért?

---

d) Szoktál különböző adásokat nézni az interneten? Ha igen, milyen gyakran és milyen műsorokat?

---

5. Ismersz még kortárs költeményeket, amelyek – hasonlóan Dahl verséhez – hétköznapi témákat dolgoznak fel hétköznapi nyelven? Keresgélj a könyvtárban vagy az interneten! Sorolj fel néhány címet!

VERSEK » Összefoglalás

1. Kösd össze az alábbi címeket az adott versre különösen jellemző költői eszközzel, kifejezési móddal! Vigyázz, az egyik címhez több jellemző is tartozhat, és az egyik jellemző több címhez is kapcsolódhat!

A négyökrös szekér

A Reményhez

Tanács a televíziózással kapcsolatban

Zsugori uram

Egy katonaének

hétköznapi stílus

refrén

alliteráció

életképek

megszemélyesítés

költői túlzás

2. Összekeveredtek a különböző költői eszközöket tartalmazó verssorok, tegyél rendet! Írd az idézetek sorszámát a megfelelő körbe!

Megszemélyesítés

Metafora

Hasonlat

1. „Miként a bús hölgy, aki férjinek
Sírhalmát keresi a temetőben.”

2. „Míg e szörnyet fel nem találták”

3. „Oly sárgák orcája gödre,
Mint aranyára vert királyok képei.”

4. „Az agya lágy lesz, mint a sajt.”

5. „Csalfa, vak Remény”

6. „A hold fenn vala;
Halványan járt a megszakadt felhőkben”

7. „Sok vad s madár gyomra gyakran
koporsója vitézül holt testeknek.”

8. „Lilla szívét kértem;
S megadá az ég.”

9. „Az nagy széles mező, az szép liget,
erdő sétáló palotájok”

- 3.** A csata hangjai – Olvassátok el újra Balassi Bálint *Egy katonaének* című költeményét! Dolgozzatok három-négy fős csoportokban!

Lassan haladóknak

a) Gyűjtsétek össze, mit tudhatunk meg a versből a katonák felszereléséről!

---

b) Hogyan képzelitek el a végvári vitézeket? Rajzoljátok le!

Átlagosan haladóknak

Vegyétek sorra a vers és egyéb olvasmány-, illetve filmélményeitek alapján, hogy kik, mik vannak jelen egy harcmezőn! Gondoljátok végig, és írjátok le a füzetekbe, milyen hang(hatás)ok kapcsolódnak az egyes személyekhez, állatokhoz, dolgokhoz! Például a kardhoz a csengés.

Gyorsan haladóknak

Készítsetek részletes harctéri tudósítást! Beszámolótokban érzékeltekké a harc, az összecsapás hangjait! Próbáljatok olyan színesen fogalmazni, hogy az olvasónak, hallgatónak az legyen a benyomása, mintha valóban a helyszínről jelentkeznétek!

---

4. Képzeljétek el, milyen párbeszédet folytatna „zsugori uram” az alábbi helyszíneken, helyzetekben!

a piacra

vendégségen

amikor a bérőlőitől beszedi a lakberet

Játsszatok el egy-egy jelenetet két-három fős csoportokban!

- Beszéljétek meg a rövid jelenetek lényegét, majd osszátok ki a szerepeket!
- Dolgozzátok ki a párbeszédet!
- Mutassatok be néhány jelenetet!
- Értékeljetek! Beszéljétek meg, melyik jelenetnek mi volt a legfőbb erőssége!

5. a) Milyen sorrendben követik egymást A Reményhez című versben az alábbi témákat kifejtő részek? Jelöld számozással a helyes sorrendet!

keserű csalódás

a Remény bemutatása

búcsú

a boldogság

a Remény tettei

b) Írj ki a versből legalább egy-egy szemléletes képet, részletet minden részhez!

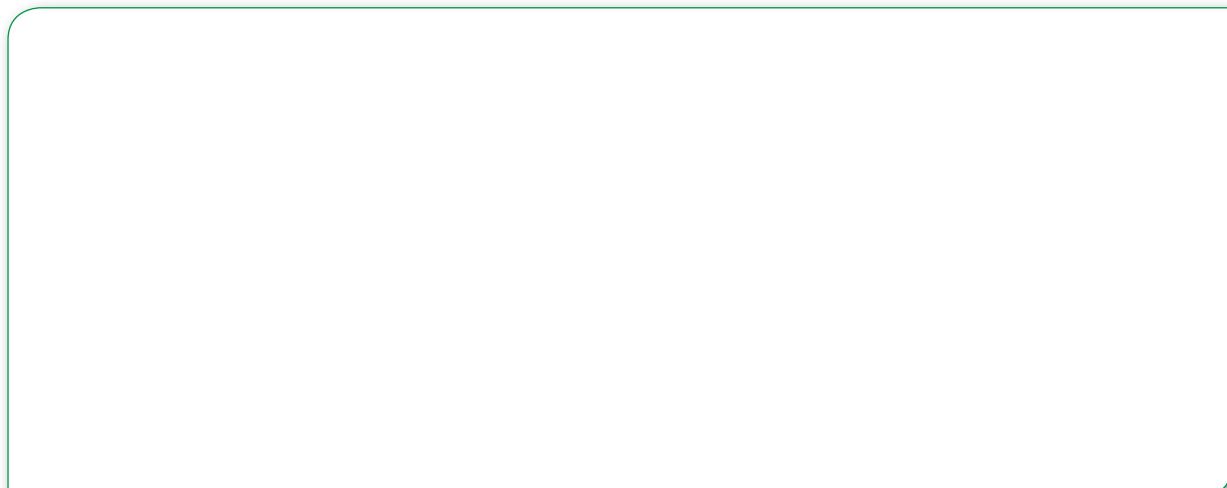
6. a) Gyűjtsd ki Roald Dahl Tanács a televíziózással kapcsolatban című verséből azokat a költői túlzásokat, amelyek a legjobban tetszenek!

---

b) Készíts illusztrációkat a vershez a kiválasztott részletek alapján!

Gárdonyi Géza: EGRI CSILLAGOK » A „nagy könyv”

„Itt mindenki a hazát védi”

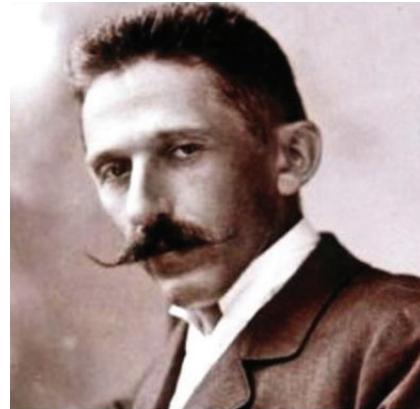
1. Gárdonyi Géza (1863–1922) Agárdpusztán született, és a szomszéd faluban, Gárdonyban anyakönyvezték Ziegler Géza néven. A Gárdonyi nevet 16 éves korában, az egri *Füllentő* című diáklapban megjelent egyik írása alá írta legelőször, álnévként.

- a) Szerinted mit gondol az a kamasz a szülőföldjéről, aki a művésznevét így választja meg?

- b) Hogyan őrizheti meg az utókor az írók, költők emlékezetét?

---

2. Anyaggyűjtés és történelmi regény (Szövegértési feladat)

Az *Egri csillagok* megírása előtt Gárdonyi mélyreható történelmi stúdiumokat végzett. A korabeli magyar élet, a török harcok, szokások bemutatásához megismerkedik a legfontosabb szakirodalommal (...).

Az egri várharcok bemutatásához Tinódi historiás éneke (*Eger vár viadaljáról való ének*) és Istvánffy Miklós történelmi munkája (*Historiae de Rebus Ungaris*) szolgált alapul Gárdonyinak. De ezen túlmenően különböző levéltárákban bűvárkodott, széles körű levelezést folytatott, hogy adatot gyűjtsön Bornemissza Gergely életéhez. Bejárta a helyeket, ahol hősei megfordultak, még Konstantinápolyba is ellátogatott, megnézte az állami börtönt, a hírhedt Jedikulát (Héttorony), ahol Török Bálint és Bornemissza Gergely raboskodott.

(Kispéter András: *Gárdonyitól Gárdonyiról* című műve nyomán)

- a) Fejtsd meg a szövegösszefüggésből, mit jelent a *stúdium* szó, majd ellenőrizd a jelentését a könyvtárban vagy az interneten!

- b) Milyen információt szereztél a történelmi Bornemissza Gergelyről?

- c) Miből gondolod, hogy a két felsorolt forrásmunka több száz évvel ezelőtt keletkezett?

d) Nézz utána, mit jelent ma a latin *rebus* → *rébusz* szó!

A <http://www.szokincshalo.hu/szotar/> internetes oldalon megtalálod a szóhoz kapcsolódó középkori eredetű szójáték leírását is.

---

3. a) Mi tanúskodik Gárdonyi kutatásairól az *Egri csillagok* Függelékében?

---

b) Miért készít az író egy regényhez függeléket?

---

4. a) Keress rá a regény MEK-en (Magyar Elektronikus Könyvtár) elérhető digitalizált változatában a *Török szavak és kifejezések* című függelékre! Írd ki az öt legérdekesebb török szót!

---

b) Próbáld megtalálni a kereső segítségével, melyek a leggyakoribb török szavak a regényben!
Sorolj fel néhány példát!

---

5. A szerző első címjavaslata *Gergő deák*, a második *Hold* és *csillagok* volt. Érvelj amellett, hogy az *Egri csillagok* a megelőzőknél szerencsesebb cím!

6. Mit tanultunk a törökötől?

a) Válassz a felsorolásból egy szót, és nézz utána a könyvtárban vagy az interneten, mit tanul-tatok vele kapcsolatosan!
rózsa, töltött káposzta, paradicsom, kajszibarack, kávé, mézeskalács

---

---

b) Mi az?

törökbúza

törökparadicsom

törökméz

---

c) Nézz utána, milyen mesterségbeli tudás, ismeret került hozzáink a törökök közvetítésével!

---

d) Mire gondol az, aki ma azt mondja valakiről: „ő itt a főmufti”?

Az Egri csillagok feldolgozása

Amint láttad, *Egri csillagok* című regényének megírására a szerző, Gárdonyi sokat készült, rengeteg anyagot gyűjtött, végül még Konstantinápolyba is elutazott. Képzeletben utazzatok ti is térben és időben!

- a) A csoportok válasszanak a regény nevezetes helyszínei közül: Buda, Konstantinápoly, Eger! Készítsetek a kiválasztott helyszínről nagy alakú térképet csomagolópapírra, és az olvasás során minden, a helyszínhez köthető eseményt rögzítsetek rajta valamilyen jellet, bejegyzéssel! Javasoljuk, hogy az időt is érzékeltessétek (például színekkel)!

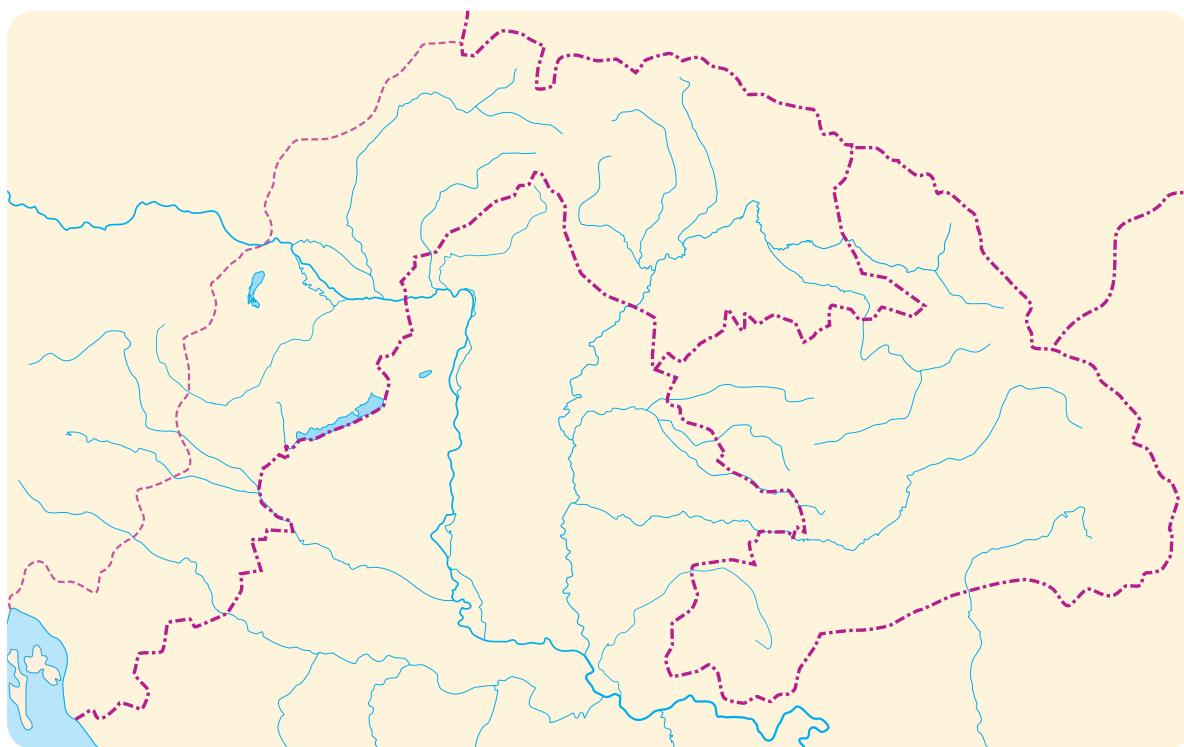
Tervezzétek meg a feladatok sorrendjét! Jelöljétek ki mindegyik munkarész felelősét és határidejét, még a technikai megoldásokét (ragasztás, rajz, grafika) is! Az elvégzett saját munkát ki-ki írja alá!

A feladatok végeztével – a téma zárásakor – a csoportok kijelölt tagjai (szóvivője vagy szövői) mutassák be a tablót, és tartsonak „idegenvezetést” a többi csoport részére!

Ti, mint a regény olvasói, kérdezhettek kalauzaituktól.

- b) Készítsetek közösen egy nagy térképet a 16. század közepének három részre szakadt Magyarországról csomagolópapírra vagy kartonlapra! Annyi helyszínt jelöljetek be rajta, amennyivel olvasás közben találkozhattatok! Külön ügyeljetek arra, hogy minden olyan helynév felkerüljön a térképre, ahol Bornemissza Gergely társaival megfordult!

Jelöljétek be legelőször a történet kiindulópontját, ahol Gergő Vicuskával fürdik!

EGRI CSILLAGOK » Első rész

Hol terem a magyar vitéz?

1. Foglald össze az alábbi történettérképpel, miről szól a tankönyvben olvasható részlet! Gyűjtsd össze a következőket!

Hely: _____

Idő: _____

Szereplők: _____

Kiindulóhelyzet: _____

1. fontos téma: _____

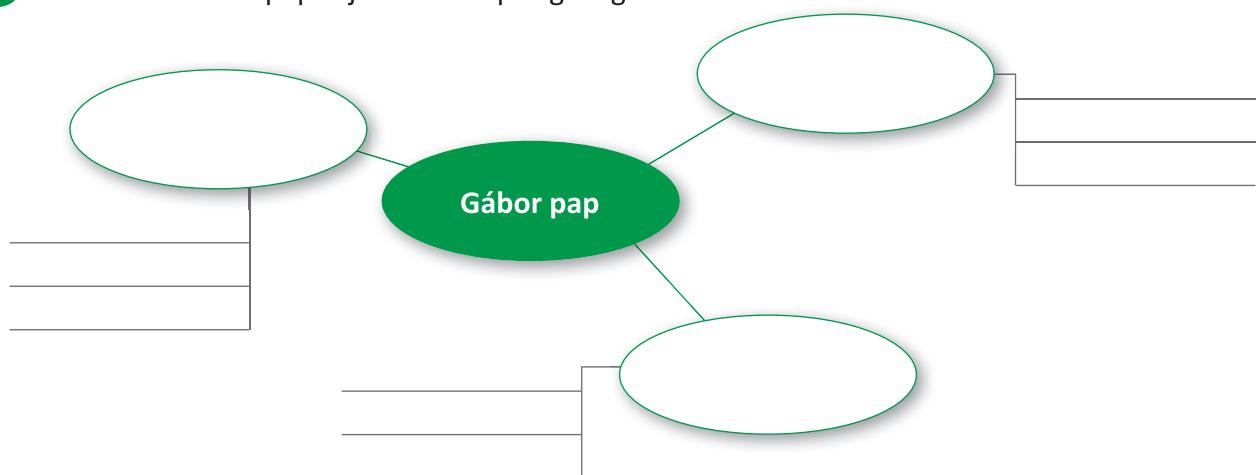
2. fontos téma: _____

3. fontos téma: _____

4. fontos téma: _____

Zárlat: _____

2. Mutasd be Gábor papot jellemterkép segítségével!

3. a) Mire utal a *Hol terem a magyar vitéz?* cím?

- b) Mit jelent pontosan a vitéz szó?

- c) Mit jelöl ebben a mondatban, kire, mire utal? _____

4. A regény első részében Dobó István egy kardot ajándékoz Gergőnek. Olvasd el az alábbi részletet, és húzd alá azt a mondatot, amely leginkább kifejezi, milyen szerepe lesz a kardnak a fiú életében!

„Bornemissza Gergely, jer ide. Fogd ezt a kardot. A tiéd. Légy hű vitéze a hazának, jámbor szolgája az Istennek. Áldás és szerencse legyen a fegyvereden!

Felkötötte a kardot a gyerek derekára, és homlokon csókolta a kis vitézt.

A kisfiú komolyan fogadta a kitüntetést. Szinte belehalványult. Talán a jövendő idők fuvalma szállt át egy pillanatra a lelkén: megérezte, hogy nemcsak a kardot kötötték őhöz, hanem őt is a kardhoz.”

5. a) Keresd ki az első részből azt a jelenetet, amikor Dobó István és Gergő jóslatot kap a megmentett cigány asszonytól! Olvasd el újra az asszony jövendölését, és foglald össze röviden a táblázat segítségével!

Dobó István	Bornemissza Gergő

b) Hogyan kapcsolódik a jóslat Gergő sorsához?

---

c) Mire, kire utalt a jövőjében a fehér galamb?

---

6. A magyar végvárakra a török hódítás alatt súlyos csapásokat mértek, ezért az amúgy is gyenge erődítményeket meg kellett erősíteni. Ezt a falak megvastagításával, vizesárkok ásásával és új bástyák építésével érték el. Rajzolj egy jól védhető végvárat a füzetedbe!

Körbástya, olaszbástya, füles bástya: A szomszédos bástyáról védett körbástya csúcsán olyan holttér van, ahova nem hatnak a tűzfegyverek. Itt a legkönnyebb tehát megmászni a falat.

A holttér kiküszöbölésére találták ki a 16. században a szögletes, vagy óolasz bástyákat.

Hogy a bástyákban elhelyezett ágyúkat és a tüzérek épségét jobban megvédjék, a bástyákra füleket illesztettek (újolasz bástyák). A füllel védett tüzelőállások biztosabbak, mert kevesebb ágyú tudja tűz alá venni.

EGRI CSILLAGOK » Második rész

Oda Buda!

1. Készítsd el a tankönyvben olvasható részlet cselekményvázlatát!

Hely: _____

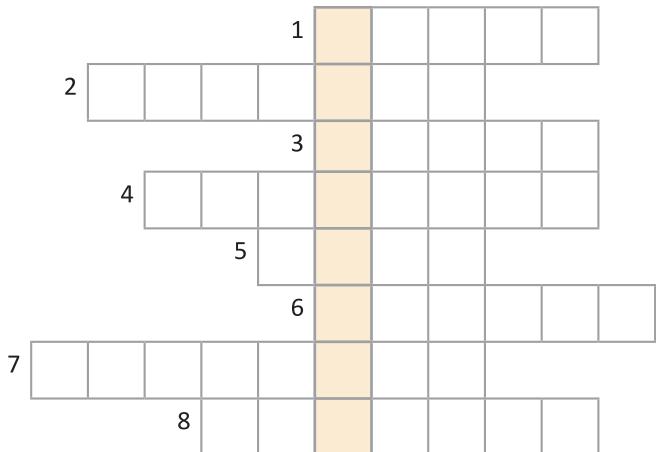
Idő: _____

Szereplők: _____

A probléma: _____
_____

Megoldás: _____

2. Oldd meg a rejtvényt, és megtudod, milyen fontos vitézi kellék kipróbálásához és vásárlásához fűződik az egyik epizód ebben a részben! A szereplők: Zrínyi Miklós és Török Bálint, színhely: Somogyvár.

1. törökül: segítség!
2. nyomozással kibogoz
3. nem gyalogos
4. régi paraszti száraz étel, ezt a török nem ehett
5. ilyen lesz a 4. szó megfejtése, ha sokáig áll
6. nyaklánc, gyűrű
7. a marhákat hajtották lábon piacra
8. török fegyver

3. a) Olvasd el figyelmesen az alábbi regénryészletet, és húzd alá, mit tanultak a főúri gyerekek akkoriban!

„Az asztalnál ülnek, a nagy, festetlen tölgyfa asztalnál. Szemben velük Gábor pap egy nagy pergamenkötéses könyvre hajol. Balra az ablak, amelynek ónkarikás, kerek üvegein besüt a nap, és ráteríti sugarait az asztal sarkára. A falon két nagy földkép. Az egyik ábrázolja Magyarországot, a másik a három világrészt. (Akkor még nem rajzolták meg a tudósok a Kolumbusz földjét, csak éppen híre szál-longott, hogy eddig ismeretlen világrészt találtak a portugálok. De hogy mi igaz benne, senki se tudta. Ausztráliáról meg nem is álmodtak.)

A magyarországi mappán ki voltak rajzolva a várak, egy-egy sátor alakú képpen, az erdőkben meg ki voltak rajzolva a fák. Jó mappák voltak azok. Könnyen megértette az is, aki olvasni nem tudott. És abban az időben a címeres nagyurak között is sok volt, aki nem tudott sem írni, sem olvasni. De hát minek is? Arra való az íródiák, hogy írjon, ha írni kell; ha meg levél jön, olvassa el az urának.

A pap fölemeli a fejét, és megszólal:

– Mától kezdve nem tanulunk se szintakszist, se geografiát, se históriát, se botanikát, csak éppen a török nyelvet meg a németet, meg a kémiából annyit, hogy hogyan csinálódik a puskapor.

Török Jancsi beletaszítja a lúdtollat a kalamárisba.

– Időpocsékolás már azt is tanulnunk, mester, hiszen akármelyik török rabbal tudunk már beszélni. A németnek meg már hátat fordított apámuram.

A kis tízéves Feri a fejének egy könnyű rántásával hátraveti vállig érő, mogyorószín haját, és közbeszól:

– Minek a kémia is? Van az én apámnak puskapora annyi, hogy soha el nem fogy,íg a világ!

– Hohó, úrfi – feleli a pap elmosolyodva –, te még olvasni se tudsz becsületesen. Tegnap is Kikerónak olvastad Cicerót.”

b) Nézz utána a könyvtárban, mit jelentenek a következő szavak!

Idegen szavak	Jelentés
szintakszis	
geográfia	
história	
botanika	
pergamen(kötés)	
mappa	
földkép	

c) Mi a kalamáris, ha tudod, hogy abban az időben lúdtollal írtak?

---

d) Milyen szabályt fogalmazhatsz meg a latin jogtudós nevének (Ciceró) a kiejtésére?

---

e) Miért volt abban az időben fontos a latintanulás? Mire használták a latint?

---

f) Hol találkozhatsz ma latin szavakkal, kifejezésekkel? Sorolj fel néhány példát!

EGRI CSILLAGOK » Harmadik rész

A rab oroszlán

1. Foglald össze a tankönyvben olvasható részlet cselekményét!

Hely: _____

Idő: _____

Szereplők: _____

A probléma: _____

A hajsza eseményei:

Zárlat: _____

2. Ki a rab oroszlán? _____

Milyen írói-költői eszközt használ a címben Gárdonyi? _____

3. A török katonákkal folytatott Berettyó-parti csetepaté után Mekcsey felajánlja Dobónak, hogy válaszon valamit a zsákmányából.

„Dobó fölvette a kardokat. Az egyik bársonytokos, türkizes volt; a markolata aranyozott kígyófej; a kígyófej két szeme két gyémánt.

– No, ez a tied, öcsém, ezt nem választom, mert ez vagyont ér.”

a) Rajzold le a kardot!

b) Milyen korábbi eseményekhez kapcsolódik az alábbi epizód?

„Mikor gyerek voltam, hallottam egy mondását. Azt kellene rámetszeni.

– Mi az?

– »Az a fő, hogy ne féljünk sohase.«

– Ez jó – biccentett rá Tinódi. – De így bizony kopár a gondolat. Megálljatok csak...

Az állát a kezére támasztva nézett maga elé. A többiek hallgattak. Egy perc múlva megcsillant a szeme:

- Ha félsz, nem élsz!
- Így jó! – kiáltotta Gergely.

Tinódi beleütötte a lúdtollat az ablak szélén álló fakalamárisba, és felrajzolta a kardigét.

Még egy kard volt ottan íratlan. A Dobóé párja. Azt Gergelynek adta Mekcsey.

– Hát erre mit írunk? – kérdezte Tinódi. – Jó lesz-e ez: Bornemissza Gergely, szaporábban nyergelj!

Nevettek. Gergely a fejét rázta.

– Nem. Nekem nem kell vers, csak egy szó. Abban az egy szóban benne van minden vers és minden gondolat. Ezt írja rá, Sebők bátyám: A hazáért!”

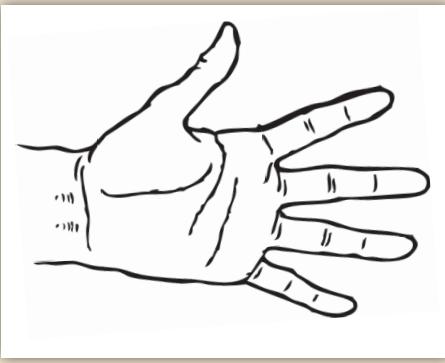
► Tinódi Lantos Sebestyén (2002, Eger, Pusztai Ágoston alkotása)

c) Honnan ismerik egymást az egyes szereplők? _____
_____

d) Mit fejez ki Gergely jelígéje: „A hazáért!”? _____
_____

4. Vitassátok meg, mi az oka, hogy az egyes fejezetek helyszíne az ország más-más tájegységén van, olykor nagyon messze egymástól! Mi történt az első és a harmadik fejezet közötti időben?

5. Gyakoroljuk az elbeszélést! Öt magyar „lovag” vág neki a hosszú útnak, hogy kiszabadítsák Török Bálintot rabságából.

- a) Írd be a kéz ujjaiba, kik ők név szerint! Miben különbözik az ötödik a társaitól?
- b) Ki a hatodik, akinek a helyismerete nélkül nem jutnának el a céljukhoz?
- c) Hová mennek, hánnyal napig tart az út?
- d) Mondd el, milyen kalandozásban van részük!

EGRI CSILLAGOK » Negyedik rész

Eger veszedelme

1. „A falak ereje nem a kőben van, hanem a védők lelkében.” – Foglald össze röviden, mire utalt ezzel a sokat emlegettet mondattal Dobó István várkapitány!

---

2. A képen Sinkovits Imrét látjátok Dobó István szerepében az 1968-ban bemutatott filmfeldolgozás egyik képkockáján. Nézzétek meg a filmet, és vitassátok meg a kérdéseket!

- a) Mi a véleményetek Sinkovits színészi alakításáról?
- b) Megfelelő Dobó István volt-e?
- c) Hiteles-e a színészi játéka?
- d) Megfelel-e a szerepnek alkata, megjelenése?
- e) Illik-e egy várkapitányhoz beszéde, hangja?
- f) Tetszett-e a viselete, szerintetek korhű-e?

3. „Ebben a várban van most a maradék ország sorsa.” – Hasonlítsd össze a várvédők esküjét és azt a beszédet, amelyben Dobó erre az esküre hivatkozik az utolsó roham előtt!

„Esküszöm az egy élő Istenre, hogy véremet és életemet a hazáért és királyért, az egri vár védelmére szentelem. Sem erő, sem fortély meg nem félemlít. Sem pénz, sem ígéret meg nem tántorít. A vár feladásáról sem szót nem ejtek, sem szót nem hallgatok. Magamat érve sem a váron belül, sem a váron kívül meg nem adom. A vár védelmében elejtől végéig alávetem akaratomat a nálamnál feljebb való parancsának. Isten engem úgy segéljen!”

(Az egri várvédők esküje)

„Ezelőtt harmincnégy nappal megesküdtünk, hogy a várat meg nem adjuk. Eskünket megállottuk. Úgy dacolt a vár eddig az ostrommal, mint tenger viharával a tengerben álló kőszikla. Most az utolsó próba következik. Az Isten hívtuk segítségül. Büntelen lélekkel, halára készen kell küzdenünk a várnak és hazánknak megmaradásáért! Példátlan az a küzdelem, amellyel eddig megtartottuk a várat, s példátlan az a gyalázat, amely itt a törököt eddig is érte. Bízom a fegyverünkben, bízom Szűz Máriában, aki Magyarország patrónája, bízom Szent István királyban, akinek a lelke vele van mindig a magyar nemzettel, és legjobban bízom magában az Istenben! Indulunk, testvéreim!”

(Dobó beszéde)

Szempont	Eskü	Beszéd
igeidő		
terjedelem		
állítás (kijelentő mondat)		
felhívás (felszólító mondat)		
felsorolás, hivatkozás		
ki beszél? (én/mi)		
hatást fokozó eszközök, alakzatok (pl. ellentét, fokozás, felsorolás), hasonlat		

4. Milyen „átlépésekre” találsz példát a regényben a két nemzet fiai között?

Törökből magyar	Magyarból török
	Móré László

5. Az *Egri csillagokban* több fontos levelet olvashatunk, a legfontosabbat azonban nem ismerteti meg velünk Gárdonyi. Ez a várvédők sorsát eldöntő válaszlevél a királytól, amelyet Dobó bizalmasa, Varsányi Imre hozott meg.

„Dobó ezalatt már feltörte a pecsétet, amely különben is porrá vált már a csizmában, és egy lámpáshoz hajolt. Olvasta a levelet.

Az arca egyre sötétebb. A két szemöldöke már egészen összeér. Mikor a végére jut a levélnek, egyet ránt a fején, és zsebre tasztítja a levelet.

Pető szeretné megkérdezni, mit írt a király. Azonban Dobó sötét pillantást vet maga körül, s Varsányihoz fordul.”

Írjátok meg pármunkában a király levelét a fenti részlet segítségével! Ne felejtsétek el királyi módon alá is írni a választ!

EGRI CSILLAGOK » Ötödik rész

Holdfogyatkozás

1. Készítsétek el páros vagy csoportmunkában a tankönyvben olvasható részlet cselekményvázlatát!

Hely: _____

Idő: _____

Szereplők: _____

A központi esemény: _____

A központi esemény részletei:

_____

_____

_____

Zárlat: _____

2. Nézd meg jól, minek a rekonstruált (a leírások alapján elkészített) változatát látod a képen!

a) Idézd fel, vagy keresd ki a szövegből, hogy kinek a találmánya volt?

_____

_____

b) Sorold fel, milyen más hadieszközei, újításai voltak még „az egri vár eszének”!

_____

_____

3. A regény drámai mozzanata Hegedüs hadnagy árulása és nyilvános kivégzése. Vizsgáld meg alaposan a hadnagy ügyét!

a) Húzd alá, hány információt tudtok szerezni a következő részletből!

„Hegedüs a sisakjához emelintette az ujját. Gergely hasonlóképpen. De hidegen tekintettek egymásra.

Dobó Hegedüsre nézett. Várta a jelentését.

– Uram – szólta Hegedüs –, meg kell mondanom, hogy a katonák közt némi elégedetlenség-félét tapasztalok.

Dobó szeme kikerekedett.

– Sajnos – folytatta Hegedüs, kerülve a Dobó tekintetét –, vannak öreg katonák köztük, akik ismerik az izét... az ostrompént. Tegnap egész nap azt várták, hogy megkapják, mint máskor, máshol szokás volt. Este már duzzogtak. Gondoltam: tovább mérgesedik a baj, ha leszidom őket. Hát engedtem, hogy beszéljenek. Arra kértek: mondjam meg a kapitány úrnak, hogy mi a kívánságuk.

– Hát először is – felelte Dobó – nem lett volna szabad elfejeztenie, hadnagy úr, hogy a várban semmiféle settegésnek-sugdosódásnak helye nincsen. Másodszor, ami az ostrompént illeti, aki nem a hazáért harcol itten, hanem az ostrompéntért, hát csak jelentkezzék: megkapja.”

(Eger veszedelme, 6.)

b) Mi derül ki...

	Hegedüs és Dobó között	Hegedüs és Bornemissza Gergely között
a szavakból?		
a nem szóbeli jelekből?		

4. Olvassátok fel hangosan Bornemissza Gergely és Hegedüs korábbi érdekes beszélgetését a bátorrágról! (5. rész, 3. fejezet: A Szent Mihály-napi ostrom éjszakáján, amikor kint aludtak a bástyán.)

Beszéljétek meg csoportmunkában!

1. Okos kérdéseket tett-e föl Hegedüs hadnagy az életről és a halálról?
2. Miért nem akart vele töprengeni Gergely? Hogyan válaszolt ő a bátorság és a gyávaság kérdezésére?
3. Gyávaság-e önmagában a háborún elgondolkodni?
4. Ha a szavak és a gondolatok szintjén marad meg Hegedüs elbizonytalansága, akkor elkerülhette volna-e a szégyent és a büntetést?
5. Mitől félt jobban a hadnagy: a büntetéstől vagy a haláltól?
6. Mit ért el a tettével?

Minden csoport ismertesse és írja le a közösen megfogalmazott véleményét!

Az én csoportom szerint:

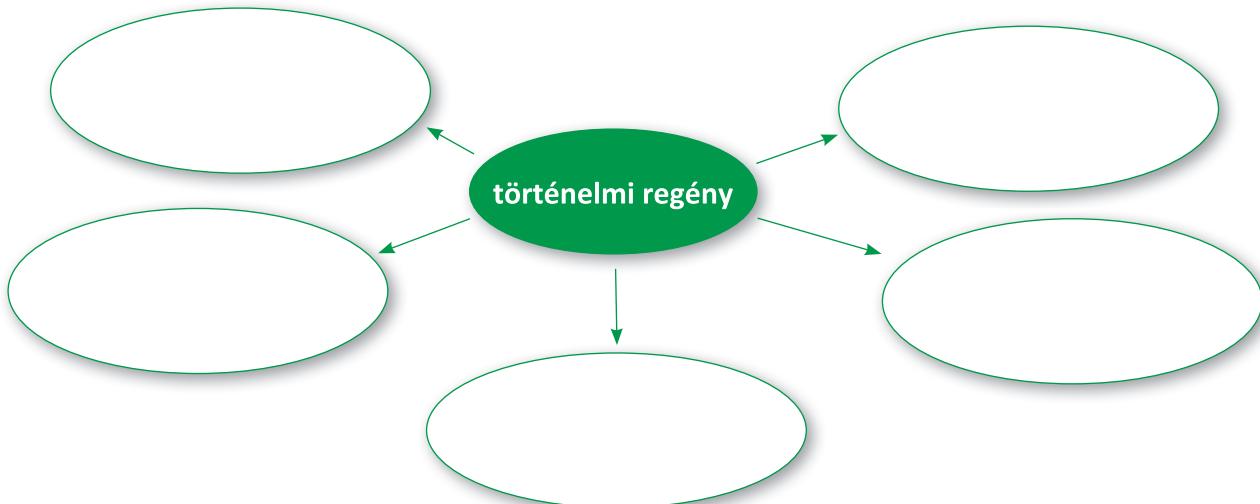

EGRI CSILLAGOK » Összefoglalás

1. Gyűjts össze a történelmi regény ismertetőjegyeit!

2. Olvasd el és fontold meg, amit Gárdonyi Géza a fogalmazásról ír *Mesterkönyv* című munkájában! Húzd alá a legfontosabb tanácsokat!

„Az olvasmány csak az a fejünknek, ami az étel a szánknak. Hogyan csinálódott? Mellékes kérdez, ha kellemes ízű.

Olvasva egy csodált hősnek az életét, voltaképp magunkban gyönyörködünk, mert erőit, tökéletességeit a magunkénak érezzük.

Amit elolvashat és elfelejtem, egyszer sem volt érdemes elolvashatnom. Amely napon nem olvasol, vesztesz.

Javításra idődet ne sajnáld. A javítás is alkotás. Gyöngy, gyémánt, ha csak borsónyi is, értékesebb magánál a koronánál. S ha egy nap csak egy gyémántszemet alkotsz is, egy mondatban vagy csak egy szóban is: gyűrűbe illesztettél drágakövet.

Fénypontok ahogy vannak a hegedűs játékában, amelyeken elidőz, éppígy az írásban is vannak olyan helyek, ahol a toll körülönöt ezt a passzust. Ezeken a helyeken brillíroz az író teljes művezetése.

Még a kis mondatocska is építmény. Arányos legyen! Mintha csupa illusztrációból kellene összeállítanod.

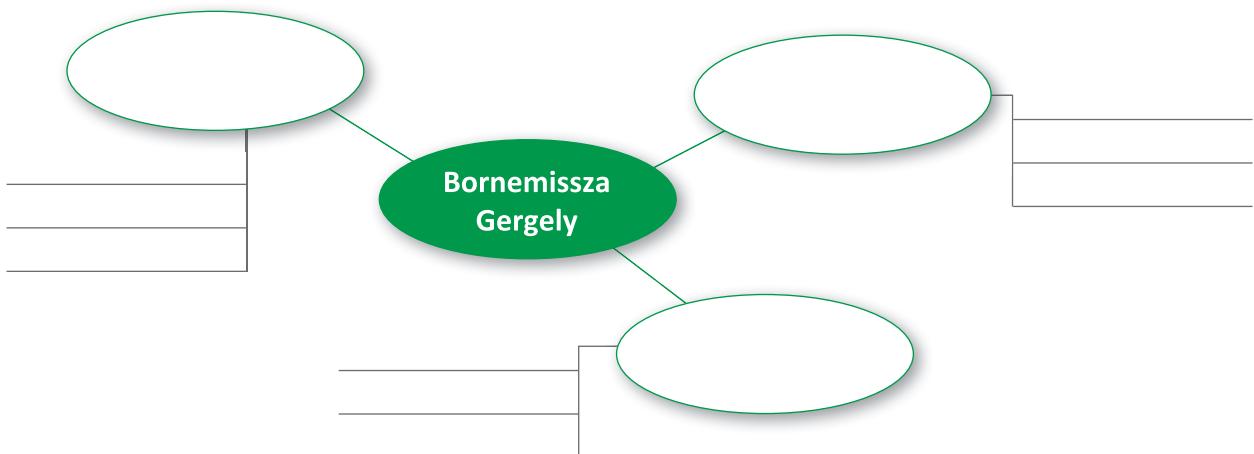
Ha már végigjavítottad, olvasd el. És bámulni fogsz, mennyi hiba maradt!”

3. Gyűjts olyan tárgyat a regényből, amelyekhez fontos események kapcsolódnak!

Tárgy	Események

4. Milyennek találtad Bornemissza Gergely alakját (külső és belső tulajdonságok)?

Rendszerezd az összegyűjtött tulajdonságokat jellemterképpel!

5. Az *Egri csillagok* 1968-ban készült filmadaptációja (filmváltozata) hozzájárult a könyv olvasói sikeréhez. Értékeld a film alapján a rendező, Várkonyi Zoltán szereplőválasztásait!

a) Milyen nagyobb eltérések vannak a filmben a regényhez képest? Sorolj fel néhány példát!

---

b) Tetszett-e Bornemissza Gergely és Vicuska? Indokold meg a válaszodat!

---

c) Írd le, miért olyan vonzó nőalak Cecey Éva a regényben és a filmen egyaránt!

---

d) Voltak-e Cecey Évának meggondolatlan lépései? Mikor és hányszor kellett volna segélykérő SMS-eket írnia, ha lett volna mobiltelefonja?

---

6. a) Mi a véleményed Jumurdzsák és Sárközi szerepéről és filmes megformálásáról?

Jumurdzsák	
Sárközi	

- b) Mindketten mellékszereplők, mégis nagy különbség van kettejük között. Segítik vagy akadályozzák Bornemissza Gergelyt?

Jumurdzsák

Sárközi

7. Nézzetek utána az interneten, hol építették fel az egri vár makettjét a filmforgatásra, és kiránduljatok el a helyszínre, ha lehetőségeket van rá!

8. Az egri Dobó István Vármúzeum animációs filmet készített az eredeti várról. Nézzétek meg köözsen számítógépen, és beszéljétek meg, tetszett-e a film!
9. Ha van rá mód, szervezzetek osztálykirándulást vagy baráti, családi túrát Egerbe, az egri vár és a vármúzeum izgalmas anyagának a megtekintésére!
10. Szorgalmi munka: Készítsetek vetített képes összefoglalást, PPT-előadást a regényhez, a korról vagy Gárdonyi Gézáról, más regényeiről!
11. Készítsétek el a téma elején megrajzolt térkép kibővítésével a regény tablószerű bemutatását (képek, írások, levelek, riportok, interjúk az egri hősökkel), és állítsátok ki a munkákat az osztályban vagy a folyosón!
12. Szerkesszetek újságot *Egri csillagok* címen, amely végigköveti az ostromot, vagy amelyik megemlékezik a várvédő hősökről! Ne felejtsétek megírni az egri asszonyok bátorságát!

Eger várának krónikája

Alakítsatok csoportokat, és különféle technikákkal készítsétek el az alább idézett regényrészlet krónikászerű kiadását egy lapon! Tervezzétek meg az írásmódot, a formátumot, az elrendezést és a díszítést!

Változatok, ötletek:

kézzel festett krónika egy lapja; tekercsként tárolható régi feljegyzés; illusztrált korabeli krónika lapja; időszalag; térkép bejegyzésekkel, jelekkel.

Részlet:

„Ha van az égben könyv, amelybe a magyarok történetét írják, a következő nyolc évet így jegyezték bele:

1545: A töröké már Buda, Esztergom, Fejérvár, Szeged, Nógrád, Hatvan, Veszprém, Pécs – csaknem az egész ország.

1546: A török 15 szandzsákra osztotta Magyarországot. A magyaroké csak a Felföld maradt, és egy-két megye Ausztria mellett.

1547: A magyarokat nemcsak a török nyúzza, hanem az osztrák is.

1548: Luther és Kálvin vallása az egész országban terjedezi. Nemcsak a török és az osztrák az ellenség, hanem egymásnak is ellensége a magyar.

1549: A török minden adó címén, még gyermeket is.

1550: Erdély ellen oláh és török sereg indul. Fráter György néhány nap alatt ötvenerz embert állított talpra. Az oláht megverték. A török visszakotródott.

1551: Izabella királyné távozott Erdélyből. Fráter Györgyöt orgyilkosok megölték.

És következett az 1552. esztendő.”

► Korabeli metszet Eger váráról (16. század)

NOVELLÁK, REGÉNYRÉSZLETEK » „Két borzas, fehér szárnyacska”

Lázár Ervin: A tolvaj

1. Dönts el, és jelöld x-szel a táblázatban, hogy igazak-e vagy hamisak az állítások! Alkoss te is hasonló módon igaz és hamis állításokat a történettel kapcsolatban!

	Igaz	Hamis
Az anyuka gyerekes csínynek vélte a tárgyak elcsenését, így eleinte a kisfiát gyanúsította.		
A kisgyermek kihasználta a felnőttek döbbent mozdulatlanságát, és sikerült kiszabadulnia elfogói markából.		
		X
	X	

2. a) Mit tudsz az angyalokról? Milyen „feladataik” lehetnek? Hogyan szokták ábrázolni őket? Foglald össze ismereteidet a füzetedbe, majd nézz utána a témanak a könyvtárban vagy az interneten is! Vitassátok meg közösen is összefoglalóitokat!
- b) Mire utal a hétköznapi szóhasználatban a „kisangyal” kifejezés? Kire szokták mondani?

c) „Te vagy az angyal.” Hallottad már ezt a kifejezést? Mikor használatos?

3. Vedd szemügyre a mű felépítését!

Mi a mű alapkonfliktusa? _____

Hogyan bontakozik ki a konfliktus? _____

Melyik a legfeszültebb pillanat? _____

Hogyan oldódik meg a konfliktus? _____

4. Képzeld el, hogy az angyal megszólal, amikor tetten érik! Fogalmazd meg, szerinted mit mondaná! Vitassátok meg közösen is ötleteiteket!

_____

NOVELLÁK ... » „az ólomkatona fülébe réges-régi dal csendült”

Békés Pál: Az ólomkatona

1. Kösd össze az állításokat a helyszínekkel! Jelöld meg az állítások beszámozásával, hogyan követtik egymást az események!

Az ólomkatonát egy bontómunkás találja meg ...

egy hal gyomrában

A vízipatkány kis híján megállítja őket ...

a járdaszegély mellett

A haramiák támadása után a játék autó ... tűnik fel újra.

a híd alatt

Egy halász találja meg őket ...

az új Nemzeti Múzeumban

Az ólomkatona ... veszi észre a Barbie babát, és első látásra beleszeret.

a piacra

Miután elmenekülnek a vízipatkány elől, egy hatalmas ... kötnek ki.

fakórózsaszín házban

Az ólomkatona és a Barbie baba ... sodródnak össze újra.

a fehérlő csontok között

Az ólomkatonát és a Barbie babát végül ... állítják ki.

a vízen

2. Mit tudtál meg a szövegből a halászfaluban élő emberek és a falut sanyargató martalókok életmódjáról, körülményeiről, tevékenységeiről? Rendezd a T-ábra segítségével!

Halászok

Martalókok

3. Kapcsold össze az okot és az okozatot!

Lebontják a régi házakat.

Az állat elpusztul az olajszennyeződés következtében.

Az ólomkatona és a Barbie baba kiszabadul a hal gyomrából.

Ráfröccsent a halász vére.

A játék autót barna foltok díszítik.

Egy új múzeum épül a helyükön.

4. Mit gondolsz, az ólomkatona maga alakítja az eseményeket a történetben, vagy azok csak meg-történnek vele? Miért?

---

5. Hol kezdődik és hol végződik az ólomkatona története? Magyarázd meg, mi a jelentősége a helyszíneknek!

---

6. Mi játszódhatott le a Barbie baba fejében a kalandozás során? Válassz ki egy epizódot, és írd le! Fogalmazz úgy, mintha ő beszélne!

NOVELLÁK ... » „felállítottam magamnak egy napirendet”

Daniel Defoe: Robinson Crusoe (részlet)

1. a) Robinson a hajótörést követően új, kényszerű lakhelyének a „Kétségeesés Szigete” nevet adta. Vajon ugyanúgy gondolt a szigetre a későbbieken is, amikor már egyre jobban berendezkedett? Adj új neveket a szigetnek az események alakulásának megfelelően!

A hajótörés napja: Kétségeesés Szigete

Október 1–25.: _____

Október 26. – november 2.: _____

November 3–7.: _____

November 17.: _____

- b) Foglald össze néhány mondatban, hogyan és miért változtak Robinson viszonyulásai, érzései a szigeten töltendő élettel kapcsolatban! Hogyan értékelte a helyzetét a hajótörés napján, és hogyan az idő műlásával?

---

2. Gyűjtsd ki a szövegből, miből áll össze Robinson vagyona!

3. Fogalmazd meg, miért érezheti az olvasó hitelesnek Robinson beszámolóját! Figyelj a szöveg tartalmi és formai jellemzőire is!

NOVELLÁK ... » „És egy igazi detektív!”

Nógrádi Gábor: Gyerekrablás a Palánk utcában (részlet)

1. Egészítsd ki a „gyerekrablás” előkészületeit összefoglaló vázlatot az olvasott részlet alapján!

1. Augusztus 2-án, a déli órák utáni nagy melegben hat gyerek gyűlt össze a játszótéren:

---

2. Annak érdekében, hogy Lajcsi elvált szülei újra egy pár legyenek, azt a tervet eszelték ki, hogy...

---

3. Nagy tanakodás után megtalálták a legalkalmasabb búvóhelyet, ami...

---

4. ...., hogy minden ellenségeskedést felfüggesztenek az akció ideje alatt.

5. Az „emberrablók” egy levelet is hagytak a szülőknek, amelyben az állt, hogy...

---

6. Anti és András a következőképpen rendezték be a búvóhelyet:

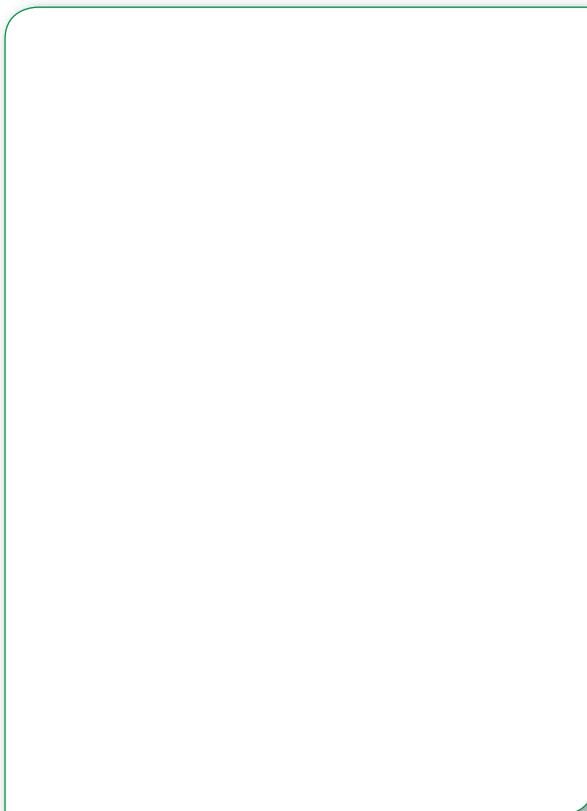
- 2.** Keress a regénryrészletben beszélő neveket! Magyarázd meg a jelentésüket a szöveg alapján!

- 3.** Rajzolj egy plakátot „Eltűnt egy kisfiú!” címmel, és írd meg a hozzá tartozó felhívás szövegét is!

- 4.** Gondolj bele Lajcsika anyukájának és családjának a helyzetébe! Mit gondolsz, mit élhettek át onnantól kezdve, hogy kézhez kapták a levelet? Írd össze, mit érezhettek!

- #### **5. „A cél szentesíti az eszközt”?**

„,FÉL SZERETESÍTÉ GÉ CSEKOZT” :
Alkossatok három-négy fős csoportokat, és érveljetek a Palánk utcai gyerekek „emberrablási” terve mellett vagy ellen! Legalább négy érvet hozzatok állításotok igazolására! Ha minden csoport elkészült, vitassátok meg gondolataitokat az érvek ütköztetésével!

NOVELLÁK ... » „Várjatok, mindenki jövök”

Brunella Gasperini: Mi és ők – Egy lány feljegyzései (részlet)

1. Nevezd meg, hogy a regényrészlet alapján kikre utal a címbeli „mi”, és kikre az „ők”!

Mi: _____

Ők: _____

2. Gyűjts a szövegből néhány részletet, amelyek jelzik, hogy Nicoletta már nem gyerek!

---

3. a) Értelmez az alábbi idézetet!

„Kerek arc, pisze orr, dióbarba szem, rengeteg gesztenyeszínű haj. A részletek ismerősek, de az egész? Igyekszem úgy nézni, ahogy egy idegen nézné, de nem nagyon sikerül.”

- b) Éreztél már, vagy szoktál érezni te is hasonlót?

4. A 13 éves Nicoletta és idősebb testvérei kapcsolata nem mindig zökkenőmentes a szüleikkkel.

- a) Milyen konfliktushelyzetről olvastál a regényrészletben?

- b) Bizonyára te is átéltél már hasonló, apró bosszúságokat. Készíts családtagjaid számára egy „használati utasítást” magadhoz! Írd össze, mi az, ami bosszant téged, és mi az, ami örömet szerez neked, illetve a „zavartalan (együtt)működéseteket” garantálja!

Tedd!

Ne tedd!

- 1.** Idézd fel, melyik novellában vagy regényrészletben olvastad az alábbi mondatokat! Írd be a megfelelő helyre a mű címét és szerzőjét!

„Darázsderekű volt, tökéletes termetű, valaha szőke haja csimbókokba ragadt, tarka ruhája fölgyűrődött, vagy tán hiányzott is belőle egy darab, de ez csak még vonzóbbá tette.”	
„Ezen a napon vájni kezdtem a sátram mögötti szikla bemélyedését, hogy egy újabb helyiséget hozhassak létre magamnak.”	
„De ne nagyon ijeszd meg anyut, jó?”	
„De nem moccan semmi, csak a csend hasogatja a dobhártyámát.”	
„Mióta érzem magam gúzsba kötve, mindenfélé nyúggel megverve? Harisnyatartó, melltartó, gondolattartó, csupa nyűg.”	

- 2.** a) Mi jut eszedbe a sziget szóról? Írj le minél több ezzel kapcsolatos fogalmat!

- b) Vessétek össze ábráitokat! Van olyan szó, amelyet többen is leírtatok? Készítsetek listát a táblára azokból a kifejezésekről, amelyeket sokan írtatok! Vitassátok meg, mi lehet az oka az egyezésnek!

- c) Gyűjts olyan irodalmi műveket, filmeket vagy képzőművészeti alkotásokat, amelyek szigeten játszódnak vagy szigetet ábrázolnak!

- d) Mit gondolsz, miért fordul elő gyakran irodalmi művekben, hogy a cselekmények helyszíne egy sziget? Mire ad lehetőséget ez a helyszín? Miben különbözik például egy városi helyszíntől?

---

3. Kösd össze a fogalmakat a hozzájuk tartozó meghatározással!

Az átirat

olyan mű, amely bűntények felderítésével, elkövetésük bemutatásával foglalkozik.

A bűnügyi regény

egy irodalmi mű tartalmilag hű átírása.

A novella

olyan mű, amelynek célközönsége elsősorban a mindenkorai ifjúság.

Az empátia

olyan, tömören előadott történet, amelynek rendszerint kevés szereplője van, szerkezete behatárolt, egyenes vonalú, rendszerint egy sorsdöntő esemény fordul elő benne, és meglepően, csattanószerűen zárul.

Az ifjúsági regény

annyit jelent: képesek vagyunk beleélni magunkat a másik ember helyzetébe, képesek vagyunk megérteni az ő szempontjait is.

4. Alakítsatok két-három fős csoportokat! Játsszatok el egyet az alábbi, hétköznapi konfliktusokról szóló jelenetek közül! A jelenet végén jus-satok egyezségre!

- a) a testvérednél van a televízió távirányítója, te azonban mást szeret-nél nézni;
- b) nem ízik a vacsora, de anyukádat sem szeretnéd megbántani azzal, hogy nem eszel belőle;
- c) nem mentél el az utóbbi néhány edzésre/szakkörre, anélkül, hogy a szüleiddel megbeszélted volna, most azonban kiderül;
- d) a szüleid a fogadóórán szembesülnek a ténnnyel, hogy sokkal több rossz jegyed van annál, mint amennyiről tudnak.
- e) Végül találjatok ki ti egy konfliktushelyzetet!

- Beszéljétek meg a rövid jelenetek lényegét, majd osszátok ki a szerepeket!
- Dolgozzátok ki a párbeszédet!
- Mutassatok be néhány jelenetet!
- Értékeljetek! Beszéljétek meg, melyik jelenetnek mi volt a legfőbb erőssége!

5. Készítsetek képregényt kiscsoportokban vagy egyénileg Békés Pál Az ólomkatona című művé-nek fordulatos történetéből!

Beszéljétek meg a képregények felépítését, vegyétek számba az elkészítéséhez szükséges eszközöket és technikákat! Ha szükségét érzitek, vegyetek kézbe egy-egy képregényt a könyvtárban, és tanulmányozzátok át, hogyan épül fel, mik a jellegzetességei! Készítsetek vázlatot! Tervezzétek meg és készítsétek el a képregények borítóját is! Végül rendezzétek kiállítást az elkészült művekből az osztálytermetekben!

Bevezető	3
Év eleji ismétlés	4

» MONDA, BALLADA, ELBESZÉLŐ KÖLTEMÉNY

„Száll a madár, ágrul ágra” – Arany János: <i>Rege a csodaszarvasról</i> (részletek)	6
„Ez az én emberem” – Lázár Ervin: <i>Botond</i>	7
„Építessen nekem egy várat” – Beckó vára	9
„Amit raktak délig, leomlott estére” – Kőmíves Kelemenné	10
„Rózsa Sándor se vette ezt tréfára” – Rózsa Sándor Bársony lovát nyergeli	11
„Hét nap elegendő” – Arany János: <i>Mátyás anyja</i>	12
„Emléke sír a lanton még” – Arany János: <i>A walesi bárdok</i>	14
„Hol vagyon a süveged?” – Fazekas Mihály: <i>Lúdas Matyi</i> (részlet)	16
Összefoglalás	17

» ARANY JÁNOS: TOLDI

„Készítessék költői beszély” – A <i>Toldi</i> – 1846	19
„Ez volt ám az ember, ha kellett, a gáton” – Előhang	22
„Egy, csak egy legény van talpon a vidéken” – Első ének	24
„Gőgösen fordul el jó atyjafiától” – Második ének	25
„Repül a nehéz kő: ki tudja, hol áll meg?” – Harmadik ének	27
„Bujdosik az ‚éren’, bujdosik a ‚nádon’” – Negyedik ének	28
„Nem válik belőle farkasoknak étek” – Ötödik ének	30
„Felmegyek Budára bajnok katonának” – Hatodik ének	32
Részösszefoglalás	34
„Nagy hegyek lebegtek délibáb vizében” – Hetedik ének	35
„Toldi György az öccse birtokára vágyik” – Nyolcadik ének	37
„Nyughelyet nem adott senki éjszakára” – Kilencedik ének	39
„Hányfélé szép dolgot össze nem álmodott!” – Tizedik ének	40
„Vágtagat a zászlóhoz és mérkőzni kíván” – Tizenegyedik ének	42
„Dicső híre-neve fennmaradt örökre” – Tizenkettedik ének	44
Összefoglalás	45

» VERSEK

„S most Pannónia is ontja a szép dalokat” – Janus Pannonius: <i>Pannónia dicsérete</i>	49
„Emberségről példát, vitézségről formát” – Balassi Bálint: <i>Egy katonaének</i>	50
„Úl pénzes ládáján sovány ábrázattal” – Csokonai Vitéz Mihály: <i>Zsugori uram</i>	51
„Kedv! Remények! Lillák!” – Csokonai Vitéz Mihály: <i>A Reményhez</i>	52
„S választottunk magunknak csillagot” – Petőfi Sándor: <i>A négyökrös szekér</i>	53
„Te az én szivemet elkérned” – József Attila: <i>Istenem, én nagyon szeretlek...</i>	54
„Fényről álmodtam: fény ragyog” – Kányádi Sándor: <i>Álmodó</i>	55
„Csak ülnék, néznek, néznek, ülnek” – Roald Dahl: <i>Tanács a televízizással kapcsolatban</i>	56
Összefoglalás	58

» GÁRDONYI GÉZA: EGRI CSILLAGOK

„Itt mindenki a hazát védi” – A „nagy könyv”	61
Projektmunka – Az <i>Egri csillagok</i> feldolgozása	63
Első rész – Hol terem a magyar vitéz?	64
Második rész – Oda Buda!	66
Harmadik rész – A rab oroszlán	68
Negyedik rész – Eger veszedelme	70
Ötödik rész – Holdfogyatkozás	72
Összefoglalás	74
Projektmunka – Eger várának krónikája	77

» NOVELLÁK, REGÉNYRÉSZLETEK

„Két borzas, fehér szárnyacska” – Lázár Ervin: <i>A tolvaj</i>	78
„az ólomkatona fülébe réges-regi dal csendült” – Békés Pál: <i>Az ólomkatona</i>	79
„felállítottam magamnak egy napirendet” – Daniel Defoe: <i>Robinson Crusoe</i> (részlet)	81
„És egy igazi detektív!” – Nógrádi Gábor: <i>Gyerekrablás a Palánk utcában</i> (részlet)	82
„Várjatok, mindenki jövök” – Brunella Gasperini: <i>Mi és ők – Egy lány feljegyzései</i> (részlet)	84
Összefoglalás	85